

WEAR THE FUTURE

MĀCĪBU
KOMPLEKTS

SATURS

4	IEVADS	33	3.NODAĻA <i>KĀ REGULĀS IETEKMĒ MODI</i>
5	PROJEKTA INICIATORI	42	4.NODAĻA <i>KAD MODE KĻŪST PAR PĀRMAIŅU SPĒKU</i>
7	MĒRĶI UN UZDEVUMI	55	5.NODAĻA <i>KĀPĒC PAR MODI MĀCĀS VISUR</i>
9	1.NODAĻA <i>KAS IR MODE UN KĀDAS IR TĀS PROBLĒMAS</i>	65	NOSLĒGUMS
21	2.NODAĻA <i>KAS VEIDO MODI UN KAS TO VALKĀ</i>	66	ATTĒLU UN AVOTU SARAKSTS
		67	AUTORI

IEVADS

"Wear the Future" ir izglītojošs rīku komplekts, kas paredzēts darbam ar jaunatni – jaunatnes darbiniekiem, pedagogiem, NVO darbiniekiem, apmācītājiem un brīvprātīgajiem, kuri vēlas kopā ar jauniešiem izziņāt ilgtspējīgu un ētisku modi. Tas ir noslēdzošais rezultāts Erasmus+ projektam "Wear the Future", ko uzsāka un īstenoja Čehijas jauniešu organizācija Youth Progress.

Rīku komplekta izstrādi vadīja Fashion Revolution Czech Republic, projekta sadarbības partneris, ciešā sadarbībā ar "Wear the Future" mācību kursa dalībniekiem. Kurss notika 2025. gada aprīlī Čehijā.

Komplekts apvieno zināšanas un materiālus no Fashion Revolution, FRCZ RecyCOOL akadēmijas, kā arī pieredzes, kuras dalībnieki dalījās Erasmus+ apmācību laikā.

Apmācību kurss "Wear the Future", ko organizēja Youth Progress, pulcēja 30 jaunatnes darbiniekus no Latvijas, Itālijas, Portugāles, Austrijas un Serbijas uz nedēļu ilgu semināru ciklu, diskusijām, vietējiem apmeklējumiem un grupu projektiem, kas veltīti ilgtspējīgai modei, neformālajai izglītībai, Eiropas vērtībām un jauniešu iesaistei.

Projekts "Wear the Future" tiek līdzfinansēts no Eiropas Savienības līdzekļiem.

Rīku komplekts piedāvā praktiskas aktivitātes, diskusiju ierosmes un mācību rīkus, lai pievērstos ātrās modes sociālajai un vides ietekmei, vienlaikus veicinot aprites ekonomikas principus un Eiropas vērtības. To iespējams izmantot gan neformālās, gan formālās izglītības vidēs, lai veicinātu kritisko domāšanu un atbalstītu jauniešus ceļā uz informētu, atbildīgu patērētāju un pilsonisko līdzdalību apģērbu izvēlē.

PROJEKTA INICIATORS: PROJEKTA KOORDINATORS

Par Youth Progress

Youth Progress ir organizācija, kas apņēmusies sniegt jauniešiem iespējas mācīties, attīstīties, radīt inovācijas, iesaistīties un vadīt pozitīvas pārmaiņas sabiedrībā. Tās misijas pamatā ir spēcīgs vērtību kopums, tostarp demokrātija, sadarbība, mūžizglītība, jauniešu iespēju paplašināšana, radošums, inovācijas, atbildība, daudzveidība un ilgtspēja visās tās izpausmēs.

Organizācijas darbības centrā ir neformālā izglītība, brīvprātīgais darbs un kopienu stiprināšana, piedāvājot jauniešiem jēgpilnas iespējas attīstīt prasmes, pašapziņu un mērķtiecību labākas nākotnes veidošanai.

Plašāka informācija: youthprogress.eu

2. ATTĒLS / WTF APMĀCĪBA / 2025

YOUTH PROGRESS

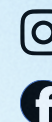
PROJEKTA INICIATORS: SADARBĪBAS PARTNERIS EKSPERTĪZEI

Par Fashion Revolution Czech Republic

Fashion Revolution Czech Republic ir pasaulē lielākās modes aktivisma kustības Fashion Revolution vietējā nodaļa. Tā tika dibināta pēc Rana Plaza traģēdijas 2013. gadā un iestājas par caurskatāmību, godīgu atalgojumu un ētisku praksi modes industrijā. Kustība darbojas vairāk nekā 90 valstīs un vada nozīmīgas globālas kampaņas, piemēram, #WhoMadeMyClothes un Good Clothes, Fair Pay.

Čehijas birojs darbojas kopš 2014. gada, koncentrējoties uz izglītību un pētniecībā balstītu aktivismu. Tas ir izveidojis plašu izglītības projektu portfeli ar mērķi veicināt informētību un iedvesmot rīcībai par ilgtspējīgāku un taisnīgāku modes sistēmu.

Plašāka informācija:
fashionrevolution.cz

M Ā C Ī B U M Ē R Ķ I

Šis rīku komplekts ir izstrādāts, lai palīdzētu pedagogiem ar pārliedību veidot saistošas un pārdomas rosinošas mācību pieredzes par ilgtspējīgu modi. Tā mērķi ir:

1/ Nodrošināt gatavu, elastīgi izmantojamu saturu un aktivitātes, kas pēta ilgtspēju, ētiku un sociālo atbildību modes kontekstā.

2/ Atbalstīt starpdisciplināru mācīšanu, sasaistot modi ar tēmām, piemēram, vide, pilsoniskums, kultūras identitāte un Eiropas vērtības.

3/ Nodrošināt pedagogus ar rīkiem, lai palīdzētu izglītojamajiem apšaubīt modes industrijas praksi un reflektēt par savu lomu kā patērētājiem.

4/ Palīdzēt pedagogiem vadīt diskusijas par nozīmīgiem jautājumiem, piemēram, darba ņēmēju tiesībām, ietekmi uz vidi un aprites ekonomikas principiem saistībā ar apģērbu industriju.

5/ Veicināt radošu un praktisku mācīšanos, izmantojot izzinošas, uz darbību balstītas aktivitātes.

6/ Iedvesmot jauniešus domāt kritiski, rīkoties atbildīgi un kļūt par taisnīgākas, ilgtspējīgākas modes nākotnes aizstāvjiem.

MĀCĪBU UZDEVUMI

Šis resurss palīdz izglītojamajiem
attīstīt spējas:

1/ Skaidrot ātrās modes ražošanas procesu,
tā ietekmi uz vidi un aprites ekonomikas
principus modes nozarē.

2/ Identificēt un skaidri formulēt vides
degradācijas un cilvēktiesību pārkāpumu
problēmas modes un tekstilrūpniecībā.

3/ Analizēt attiecīgos Eiropas tiesību aktus
un izvērtēt to ietekmi uz ilgtspējīgas un
ētiskas modes praksi.

4/ Atpazīt un popularizēt tradicionālo
amatniecību un kultūras mantojumu kā
ilgtspējīgas alternatīvas ātrajai modei.

5/ Pieņemt un aizstāvēt ilgtspējīgu rīcību,
piemēram, atkārtotu lietošanu, labošanu un
pārstrādi (upcycling), lai apstrīdētu izmesto
preču kultūru.

6/ Pielietot Eiropas vērtības –
cilvēktiesības, ilgtspēju un daudzveidību –
reālās modes situācijās izglītības un
sabiedrības iesaistes nolūkos.

1. NODAĻA

KAS IR MODE UN KAS AR TO NAV KĀRTĪBĀ

IEVADS MODĒ TĀS IETEKME UN VĒRTĪBU ĶĒDE

KAS IR MODE UN KAS AR TO NAV KĀRTĪBĀ

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2. & 6

Mode ir vairāk nekā tikai tas, ko mēs valkājam. Tā ir izpausmes forma, identitāte un sociālās komunikācijas veids. Vārds “mode” cēlies no latīņu vārda *facere*, kas nozīmē “radīt” vai “veidot”, atgādinot mums, ka mode ir dinamisks process, ko veido cilvēki, kultūra un vēsture.

4. ATTĒLS / SHEILA ROCK / 1977

Šī nodaļa ievada tēmu par to, kā mode veido mūsu identitāti un ietekmē pasauli mums apkārt. Tā aicina mācīties domāt par diviem galvenajiem jautājumiem:

/ KĀ APĢĒRBS VEIDO IDENTITĀTI, PIEDERĪBU VAI IZSTUMŠANU?

/ KĀ MODE IETEKMĒ MŪSU PLANĒTU, VIDI UN CILVĒKUS?

KO MODE TEV PERSONĪGI NOZĪMĒ, UN KĀPĒC, TAVUPRĀT, TĀ IR (VAI NAV) SVARĪGA?

MUDINA SKOLĒNUS SAISTĪT MODI AR IDENTITĀTI VAI VĒRTĪBĀM.

KĀDAS PROBLĒMAS, JA TĀDAS SASKATI, TU SAISTI AR MODES INDUSTRIJU?

ROSINA DOMĀT PAR ĒTISKĀM, SOCIĀLĀM VAI VIDES PROBLĒMĀM, BALSTOTIES UZ
INSTINKTĪVU IZPRATNI.

KĀDĀ VEIDĀ, TAVUPRĀT, MODE IETEKMĒ TO, KĀ CILVĒKI TIEK UZTVERTI VAI AR VIŅIEM IZTURAS SABIEDRĪBĀ?

MUDINA PĀRDOMĀT VARU, UZTVERI UN SOCIĀLĀS NORMAS.

IEPRIEKŠĒJO
ZINĀŠANU
PĀRBAUDE

5. ATTĒLS / FREDRIK TJAERANDSEN / 2019

MODE UN IDENTITĀTE

No socioloģiskā skatupunkta Georgs Zimmels (1904) uzlūkoja modi kā sociālu mehānismu, kas līdzsvaro divus pretējus spēkus:

- Ilimitāciju, kas veicina grupas identitāti un piederības sajūtu
- Atšķirīgumu, kas ļauj indivīdiem izpaust savu unikalitāti un sociālo nošķirtību

Savukārt Pjērs Burdjē (1979) uzsvēra, ka mode un gaume cieši saistītas ar varu un sociālo šķiru. Pēc Burdjē domām, tas, kas tiek uzskatīts par "stilīgu" vai "modernu", bieži tiek definēts tiem, kuriem ir kultūras un ekonomiskais kapitāls.

Vēlāk Elizabete Vilsona (2003) attīstīja ideju, ka mode ir identitātes izpausmes forma, ko ne tikai ietekmē sociālā šķira, bet arī globalizācija un mediji. Viņa apgalvoja, ka mode mūsdienās kļuvusi par galveno veidu, kā cilvēki izpauž un komunicē savu identitāti vizuāli piesātinātā un savstarpēji saistītā pasaulē. Pēc Vilsones domām, mode ir daļa no plašākas kultūras sistēmas, kurā mediju attēli būtiski veido gan personisko, gan kolektīvo identitāti.

Apvienojot šīs teorijas, kļūst skaidrs, ka mode nav tikai personīgā stila jautājums – tā ir dziļi sociāla, politiska un cieši saistīta ar varas un identitātes struktūrām globālā kontekstā.

MODES IETEKME

Mūsdienās mode ir cieši saistīta arī ar pārmērīgu patēriņu un vides postījumiem, ko veicina strauji mainīgas tendences un masveida ražošana. Straujās modes (fast fashion) uzplaukums ir radījis milzīgas sociālās un ekoloģiskās izmaksas – sākot no ekspluatējošiem darba apstākļiem līdz augošai atkritumu krīzei. Tas ir rosinājis kritisku pārdomu procesu par to, ko mode patiesībā nozīmē un kam tā kalpo.

Pēdējos gados ir vērojama virzība uz tā dēvēto “atmodošanos no modes” (defashion) – attālināšanos no tendencēm balstīta patēriņa un pāreju uz apzinātāku pieeju apģērbam. Aizvien vairāk cilvēku izvēlas lietot jēdzienu “apģērbs” nevis “mode”, lai uzsvērtu funkcionalitāti, izturību un personīgās vērtības, nevis īslaicīgu stilu.

Uzzini vairāk par
Rana Plaza
tragēdiju 2013.
gadā šeit.

6. ATTĒLS / NEW YORK TIMES / 2013

1/ PLASTMASA, KO NEVAR REDZĒT

60% no mūsdienās ražotajām drēbēm ir izgatavotas no sintētiskiem audumiem, piemēram, poliestera, neilona vai akrila. Mazgāšanas laikā tās izdala mikroplastmasu – sīkas plastmasas šķiedras, kas nonāk ūdensceļos, okeānos un pat mūsu pārtikā.

/ EU Environment Agency

2/ UZVELC VIENREIZ, ATKRITUMOS UZ VISIEM LAIKIEM

Tiek lēsts, ka katru gadu tiek izmesti aptuveni 92 miljoni tonnu apģērba. Daudzus apģērba gabalus izmet pēc tikai dažām valkāšanas reizēm vai pat vispār neuzvelkot, un tie nonāk atkritumu poligonos vai tiek sadedzināti.

/ Ellen MacArthur Foundation

VIDES Degradācija

3/ ŪDENS SLĀPES

Lai saražotu vienu kokvilnas T-kreklu, var būt nepieciešami līdz pat 2700 litriem ūdens – tik daudz cilvēks izdzer aptuveni 2,5 gadu laikā. Modes industrija kopumā patērē ap 79 triljoniem litru ūdens gadā, padarot to par vienu no lielākajiem ūdens patērētājiem pasaulē.

/ ANO Vides programma

4/ OGLEKĻA PĒDA KATRĀ APĢĒRBĀ

No izejmateriāliem līdz piegādei katrs džinsu pāris rada aptuveni 33 kg CO₂ izmešu. Visa industrija kopumā ir atbildīga par 10% no globālajām oglekļa emisijām – vairāk nekā visi starptautiskie avioreisi un jūras pārvadājumi kopā.

/ ANO Klimata pārmaiņu programma

5/ TOKSISKAS KRĀSVIELAS, PIESĀRŅOTAS UPES

Košās krāsas uz lēta apģērba bieži nāk ar augstu cenu — tekstilizstrādājumu krāsošana ir otrs lielākais ūdens piesārņojuma avots pasaulē. Toksiskās ķimikālijas nereti tiek tieši izgāztas upēs.

/ ES Vides aģentūra

Meklē informāciju par pasaulē lielāko tekstilkalnu Atakamas tuksnesī

OCIĀLĀ Eksploatācija

1/ KAS MAKSĀ PATIESO CENU?

T-krekls par 5 € var šķist izdevīgs pirkums, taču mazāk nekā 2% apģērbu ražošanā nodarbināto visā pasaulē saņem iztikai pietiekamu algu. Daudzi tiek atalgoti krietni zem likumā noteiktā minimuma, neskatoties uz garām un nogurdinošām darba stundām.

/ Starptautiskā Darba organizācija (ILO)

2/ BĒRNU ROKĀM RADĪTS

Miljoniem bērnu ir iesaistīti tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošanā, īpaši valstīs ar vājiem darba aizsardzības likumiem. Viņi bieži strādā bīstamos apstākļos, zaudējot iespēju iegūt izglītību un izbaudīt bērnību.

/ UNICEF, ILO

3/ SIEVIETES PIRMAJĀS RINDĀS

Aptuveni 80% apģērbu ražošanā nodarbināto ir sievietes, no kurām daudzas saskaras ar dzimuma diskrimināciju, vardarbību, kā arī viņām nav pieejamas maternitātes tiesības vai veselības aprūpe.

/ ANO Sievietes, Clean Clothes Campaign

Uzzini vairāk par
#WhoMadeMyClothes
kustību par modes
pārredzamību

8. ATTĒLS / BLUE COMMUNITY / 2025

4/ PIESPIEDU DARBS UN MŪSDIENU VERDZĪBA

Ātrās modes globālās piegādes ķēdes nereti ir saistītas ar mūsdienu verdzību. Sākot no piespiedu kokvilnas vākšanas reģionos kā Sjiņdzjana, līdz pat cilvēku tirdzniecībai un piespiedu darbam apģērbu fabrikās – miljoniem cilvēku ir ieslodzīti ekspluatējošos, piespiedu darba apstākļos.

/ ILO, Walk Free

5/ NAV BALSS, NAV IZVĒLES

Daudzās fabrikās darbiniekiem tiek liegta iespēja organizēties, iestāties arodbiedrībās vai brīvi paust viedokli par pārkāpumiem, nebaudoties zaudēt darbu. Cīņā par lētu modi darba ņēmēju tiesības tiek regulāri pārkāptas.

/ ILO, ES Komisija

EDU AKTIVITĀTE 1

ES UN MANS

APĢĒRBS

SESIJAS ILGUMS:

80 minūtes

MĒRĶAUDITORIJA:

Grupas aktivitāte jauniešiem (aptuveni 15–30 gadu vecumā) neformālās un formālās izglītības vidēs, piemēram:

- Jauniešu grupas
- Kopienas centri
- Neformālās izglītības programmas
- Darbnīcas par ilgtspēju, identitāti vai radošo pašizpausmi
- Skolas vai NVO, kas fokusējas uz globālo pilsonību, modi vai vides izglītību

NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI:

- A4 vai A3 formāta papīrs (1 gab. katram dalībniekam)
- Flomāsteri, krītiņi, krāsainie zīmuļi
- Lapiņas piezīmēm (sticky notes)
- Maskējošā lente vai saspraudes
- Plakātu papīrs vai tāfele
- Projektors (pēc izvēles – vizuāliem materiāliem)

9. ATTĒLS / WTF APMĀCĪBAS / 2025

KONKRĒTIE MĀCĪBU IZDEVUMI:

- Izpaust personīgo identitāti un vērtības caur modi
- Reflektēt par apģērbu emocionālo un vides vērtību
- Atklāt kultūras un personiskās saiknes ar stilu
- Noteikt kopīgas modes prioritātes un vērtības

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2. & 6

EDU AKTIVITĀTE 1

ES UN MANS

APĢĒRBS

SESIJAS GAITA:

1. MINI-PREZENTĀCIJA: KAS VEIDO MŪSU STILU? (5 MIN)

Īss ievads par to, kādi faktori ietekmē mūsu apģērba izvēli – kultūra, mediji, identitāte, pieejamība.

Pārbaude par esošajām zināšanām ar jautājumiem vai komentāriem.

Pēc izvēles: Parādīt vizuālus kontrastus, piemēram, ātrās modes reklāmas vs. tradicionālais apģērbs dažādās kultūrās.

2. STILA AVATARA ZĪMĒŠANA: APĢĒRBS RUNĀ (15 MIN)

Dalībnieki izveido sirreālu avataru, kas atspoguļo viņu personīgo stilu. Tas var būt iztēles pilns tēls – zila āda, metāla kājas, papildu rokas – jebkas, kas izsaka, kas viņi ir vai vēlas būt.

Ierosmes jautājumi:

- Ko valkā tavš avatars?
- No kādiem materiāliem tas ir veidots?
- Kādu vēstījumu tas pauž?
- No kurienes nāk apģērbs, un kur tas nonāks nākotnē?

Padomi:

- Kinestētiskajiem un vizuālajiem mācīšanās tipiem: piedāvāt veidot kolāžu no veciem žurnāliem vai avīzēm.
- Digitālai versijai: izmantot rīkus kā Miro vai Canva, lai veidotu avatars no attēliem, uzlīmēm un grafiskiem elementiem tiešsaistē.

3. ĀTRIE STILA RANDIŅI (10 MIN)

Pāru rotācijas: ik pēc 2 minūtēm dalībnieki maina partneri, lai īsi pastāstītu par savu avataru un tā nozīmi.

Uzmanības centrā – vērtības, ne tikai vizuālais izskats.

4. STILA CILTIS (10 MIN)

Visa grupa kopā izveido un nosauc kopīgas stila kategorijas (piemēram, "Drosmīgie un skaļie", "Eko karotāji", "Slāņoto sapņu veidotāji"). Tad dalībnieki pārrunā savās "ciltīs":

- Kas mūs vieno, izņemot ārējo izskatu?
- Kādas vērtības mēs dalām?
- Kā mēs domājam par ilgtspēju apģērbā?

5. GALERIJAS SIENA: MŪSU STILI, MŪSU STĀSTI (10 MIN)

Avatari tiek izlikti uz sienas kopā ar piezīmju lapiņām:

- Vārds, kas raksturo manu stilu
- Vērtība, ko pamanīju
- Vienas lieta, ko iemācījos no kāda cita

6. GRUPAS REFLEKSIJA (10 MIN)

Ierosmes jautājumi:

- Ko tu uzzināji par sevi vai citiem?
- Vai mainījās tavš skatījums uz modi vai identitāti?
- Kā mode var atspoguļot gan personiskās vērtības, gan kopīgu atbildību?

EDU AKTIVITĀTE 2 KAS NAV KĀRTĪBĀ AR MODI – IZPĒTES LABORATORIJA

11. ATTĒLS / WTF APMĀCĪBAS / 2025

SESIJAS ILGUMS:

60 minūtes

MĒRĶAUDITORIJA:

Grupas aktivitāte jauniešiem (aptuveni 15–30 gadu vecumā) neformālās un formālās izglītības vidēs, piemēram:

- Jauniešu grupas
- Kopienas centri
- Neformālās izglītības programmas
- Darbnīcas par ilgtspēju, identitāti vai radošo izpausmi
- Skolas vai NVO, kas fokusējas uz globālo pilsonību, modi vai vides izglītību

NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI:

- Interneta piekļuve vai iepriekš izdrukāti materiāli
- Plakāta papīrs (flipčarts), marķieri, piezīmju lapiņas
- “Noslēpumu pavedienu” kartītes (pēc izvēles)
- Projektors (ievada slaidiem vai attēliem)
- Taimeris vai zvaniņš aktivitāšu sadalei
- Atsauksmju tāfele vai piezīmju burtnīca refleksijai

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2 & 6

KONKRĒTIE MĀCĪBU IZDEVUMI:

- Atpazīt galvenās vides un sociālās problēmas modes industrijā
- Apgūt informācijas izpēti, izvērtēšanas un dalīšanās prasmes
- Savienot ekoloģisko, sociālo un kultūras ietekmi
- Attīstīt komandas darbu un vizuālās prezentēšanas prasmes

SESIJAS GAITA:

1. MINI-PREZENTĀCIJA – ĀTRĀS MODES PATIESĀ CENA (5 MIN)

Parādi 2–3 spēcīgus attēlus (piesārņota upe, apģērbu fabrika, atkritumu poligons). Zināšanu pārbaude.

2. GRUPAS IZPĒTE + TEMATISKĀS APAKŠGRUPAS (KOPĀ 45 MIN)

1. SOLIS – KOPĪGĀ PRĀTA VĒTRA (10–15 MIN)

Kopīgi izpēti galvenos modes nozares jautājumus. Izmantojiet ierosmes jautājumus:

- Kas kaitē videi?
- Kā tas ietekmē cilvēkus?
- Kas notiek ar apģērbu pēc izmešanas?
- Izmanto: izdrukātas kartītes, attēlus vai “pavedienu” kartītes.

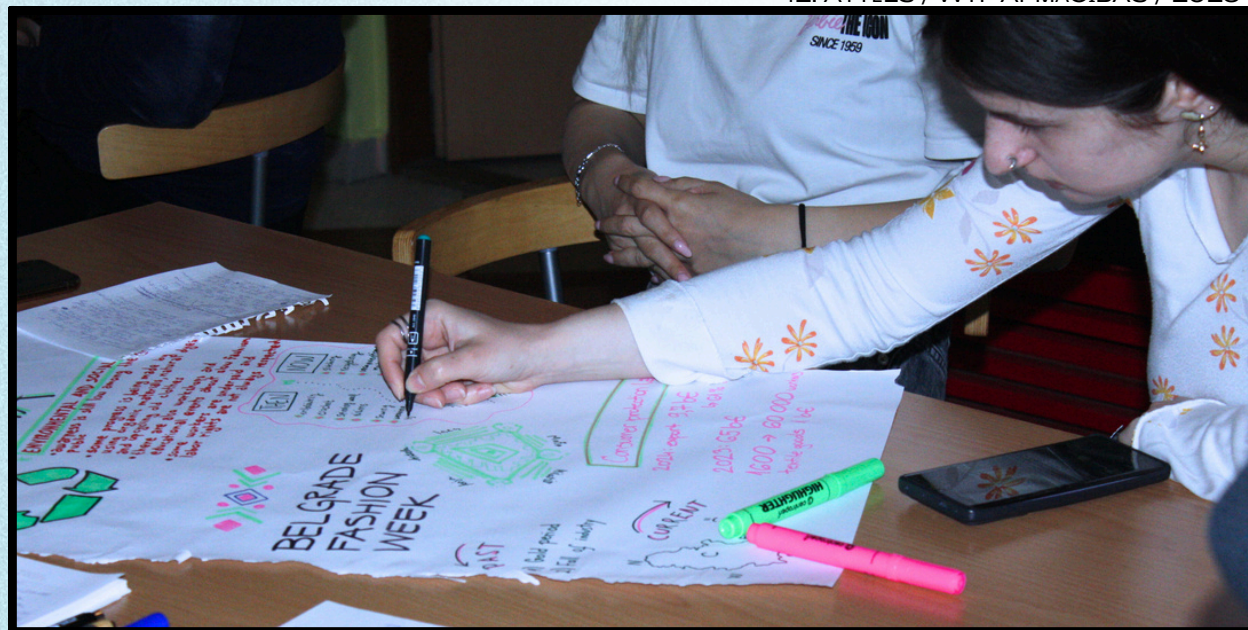
2. SOLIS – TEMATISKAIS GRUPU DARBS (20–25 MIN)

Sadalieties mazās grupās. Katrai grupai tiek piešķirta viena problēma (piemēram: atkritumi, darba ekspluatācija, zaļmaldināšana).

Uzdevums: izveidot mini-plakātu ar nosaukumu “Kas nav kārtībā ar modi?”, iekļaujot:

- 3–5 galvenos punktus
- 1 spilgtu faktu vai attēlu
- 1 piemēru no reālās dzīves
- Izmanto zīmējumus, virsrakstus, kolāžas utt.

EDU AKTIVITĀTE 2 KAS NAV KĀRTĪBĀ AR MODI – IZPĒTES LABORATORIJA

3. SOLIS – GALERIJAS APSKATE UN BALSOŠANA AR PUNKTIEM (5–10 MIN)

Izlieciet plakātus redzamā vietā. Dalībnieki brīvi pārvietojas pa telpu un balso, izmantojot uzlīmes vai punktus:

- “Visiedarbīgākais”
- “Gribu uzzināt vairāk”
- “Šo mēs varam mainīt”

(Pēc izvēles: katra grupa īsi prezentē savu plakātu – 30 sekunžu kopsavilkums)

3. REFLEKSIJA UN ATGRIEZENISKĀ SAITE (10 MIN)

Grupas diskusija vai individuālas atbildes uz lapiņām:

- Kas tevi visvairāk pārsteidza?
- Kura problēma šķiet personiska vai vietēja?
- Par ko tu domāsi citādāk nākamreiz, kad iepirksies? 19

1. NODAĻA REFLEKSIJA

KĀ, TAVUPRĀT, TAS, KĀ MĒS
SKATĀMIES UZ APĢĒRBU UN TO
LIETOJAM, ATSPUGUĻO
PLAŠĀKAS SABIEDRĪBAS
VĒRTĪBAS UN PROBLĒMAS?

NOSAUC VISMĀZ TRĪS LIELAS
PROBLĒMAS MODES INDUSTRIJĀ,
PAR KURĀM ESI UZZINĀJIS/U. KĀ
TĀS IR SAVSTARPĒJI SAISTĪTAS?

KĀDU VIENU NELIELU IZMAIŅU TU
VARĒTU IEVIEST SAVOS MODES
IERADUMOS, LAI TIE LABĀK
ATBILSTU TAVĀM VĒRTĪBĀM?

PĀPILDU RESURSI

- 1.The True Cost (Documentary)
- 2.Clothes That Last: The Slow Fashion Movement (DW)
- 3.Fashion Revolution
- 4.Clean Clothes Campaign
- 5.Ellen MacArthur Foundation – Circular Fashion
- 6.Loved Clothes Last – Orsola de Castro
- 7.Sweatshop: Deadly Fashion
- 8.VICE: The Price of Fast Fashion
- 9.Who Made My Clothes? – Fashion Revolution
- 10.Remake
- 11.Good On You
- 12.How to Break Up with Fast Fashion – Lauren Bravo
- 13.Threadbare – Anne Elizabeth Moore
- 14.Garment Worker Diaries

2. NODAĻA

IESKATS TAJĀ, KĀ TIEK RAŽOTA, PATĒRĒTA UN APRŪPĒTA MODE.

KAS RADA
MODI UN
KAS TO
VALKĀ

KAS RADA MODI UN KAS TO VALKĀ

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2. & 4 & 5

Katrs apģērba gabals iziet cauri sarežģītai globālai piegādes ķēdei, pirms tas nonāk mūsu skapjos — ķēdei, ko veido miljoniem neredzamu roku. No kokvilnas laukiem līdz šūšanas galdiem, no kravas konteineriem līdz veikalu plauktiem – šī nodaļa pēta, kas ražo mūsu apģērbus, kādos apstākļos tas notiek, kas to valkā un ko tas atklāj par globālo nevienlīdzību.

Šī nodaļa aicina mācīties gribētājus kritiski izvērtēt modes piegādes ķēdi – no ražošanas līdz patēriņam, uzdodot jautājumus:

**KAS IR ATBILDĪGS PAR
IZEJMATERIĀLU IEGUVI UN
APĢĒRBU RAŽOŠANU, UN
KĀDA IR ŠO PROCESU
IETEKME?**

**KO MĒS KĀ PATĒRĒTĀJI
VARAM DARĪT, LAI MAZINĀTU
MŪSU IZVĒĻU SOCIĀLĀS UN
VIDES IZMAKSAS?**

**KAD TU IEGĀDĀJIES APĢĒRBU, PAR
KO TU PARASTI DOMĀ VISPIRMS –
PAR STILU, CENU, ZĪMOLU, TO, KĀ
TAS IR RAŽOTS, VAI PAR KAUT KO
CITU? KĀPĒC?**

ROSINA PĀRDOMAS PAR PERSONĪGAJIEM PATĒRĪŅĀ
IERADUMIEM UN PRIORITĀTĒM.

**VAI TU ZINI, KAS RAŽO TAVU
APĢĒRBU UN KĀDOS APSTĀKĻOS
VIŅI STRĀDĀ?**

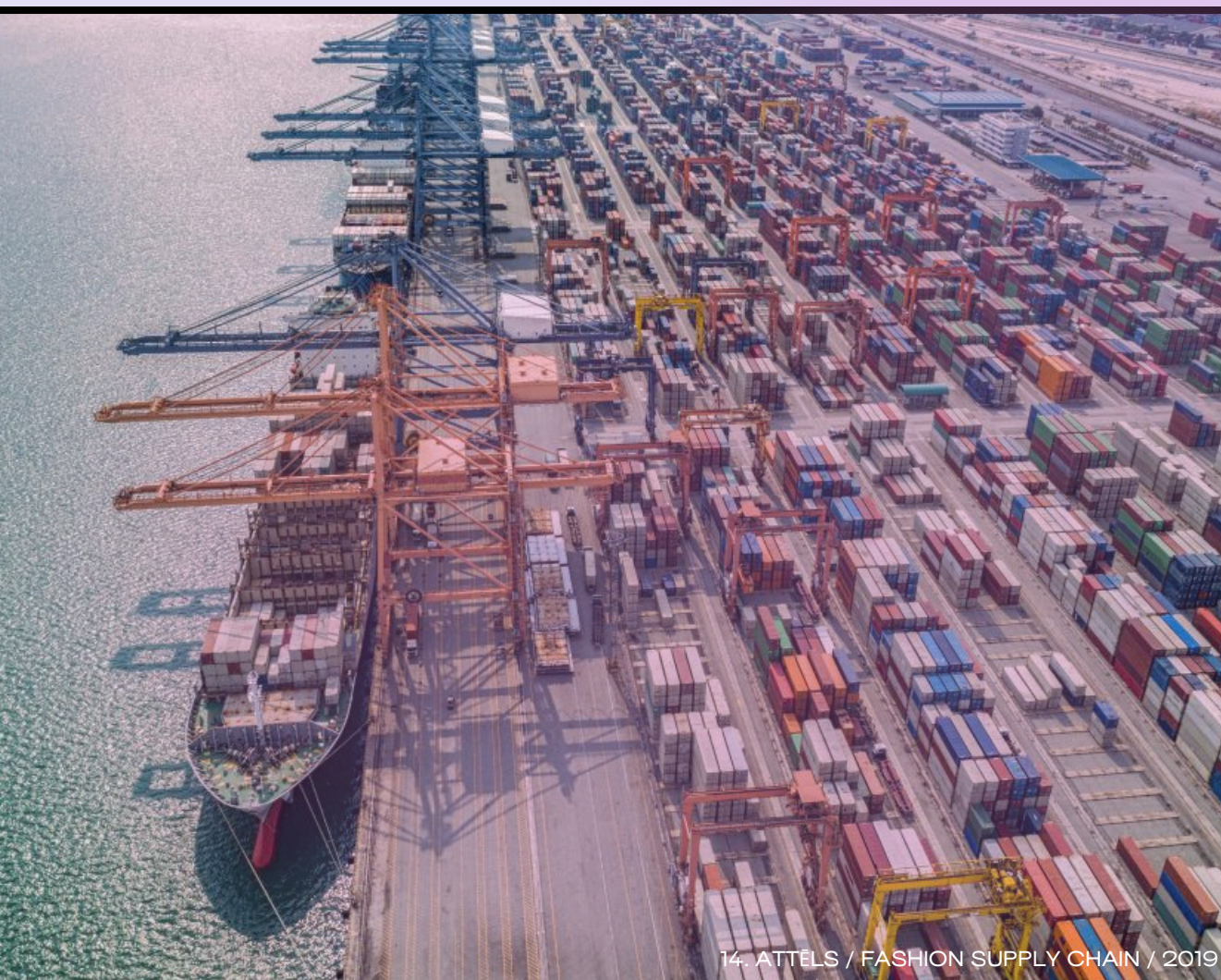
AICINA APZINĀTIES GLOBĀLĀS PIEGĀDES ĶĒDES UN AR
DARBU SAISTĪTĀS PROBLĒMAS.

**KĀ TU DOMĀ – KAS NOTIEK AR
LIELĀKO DAĻU APĢĒRBU PĒC TAM,
KAD CILVĒKI TO VAIRS NEVALKĀ?**

PĀRVIRZA UZMANĪBU UZ PATĒRĪŅĀ PĒCFĀZI UN
ATKRITUMIEM, ATVEROT DISKUSIJU PAR PĀRMĒRĪGU
PATĒRĪŅU, PĀRSTRĀDI UN IETEKMI UZ VIDI.

MODES RAŽOŠANA: PIEGĀDES ĶĒDE

Apģērbu ražošana sākas resursu ietilpīgās nozarēs, piemēram, kokvilnas audzēšanā un sintētisko šķiedru ražošānā, turpinās ar tekstila krāsošanu, griešanu, šūšanu un apstrādi, un noslēdzas izplatīšanas tīklos, kas aptver vairākus kontinentus. Šie procesi bieži tiek ārpakalpojumā nodoti valstīm ar zemākām darbaspēka izmaksām un vājākiem normatīvajiem regulējumiem, tostarp Bangladešai, Indijai, Vjetnamai un Ķīnai.

Darbinieki, no kuriem lielākā daļa ir sievietes, strādā garas stundas, par zemu samaksu un nedrošos apstākļos (Fashion Revolution, 2023; Clean Clothes Campaign, 2021). Šī globalizētā sistēma uztur ātras aprites, vienreizējās lietošanas modes modeli: katru gadu tiek saražoti vairāk nekā 100 miljardi apģērbu vienību, tomēr katru sekundi viens atkritumu vedējs ar tekstilizstrādājumiem tiek apglabāts vai sadedzināts (Ellen MacArthur Foundation, 2017). Tajā pašā laikā mazāk nekā 1% no materiāliem, kas izmantoti apģērbu ražošānā, tiek pārstrādāti jaunā apģērbā (Eiropas Vides aģentūra, 2022), kas spilgti izgaismo pašreizējo piegādes ķēžu neilgtspējīgo raksturu.

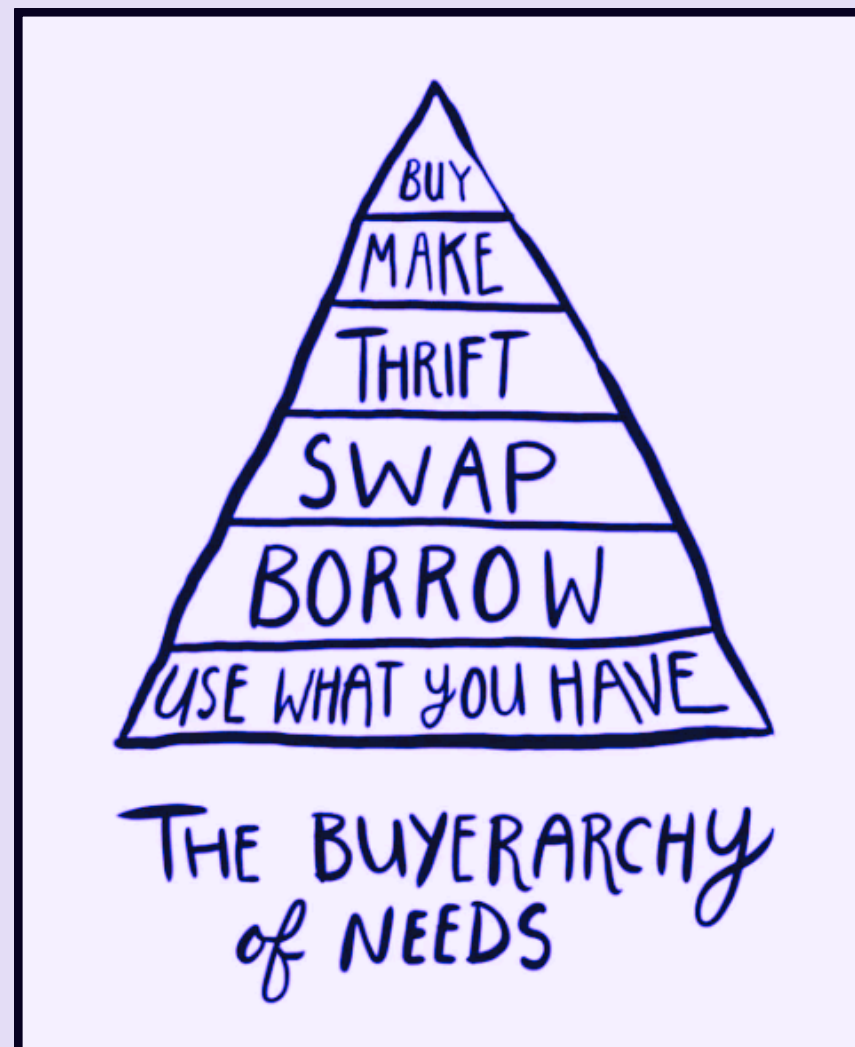

Funded by
the European Union

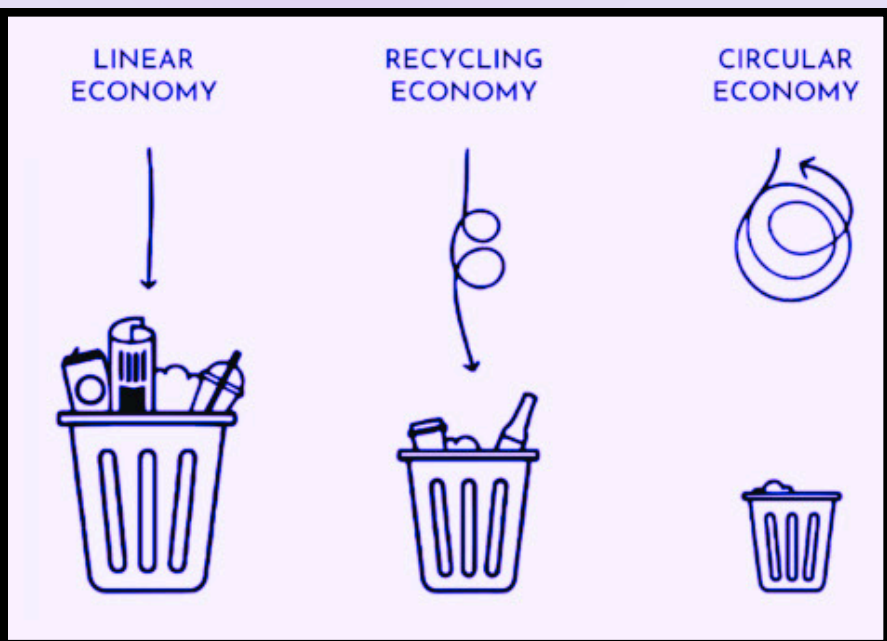
Mūsu modes izvēlēm ir būtiska ietekme – ne tikai caur to, ko mēs pērkam, bet arī caur to, kā mēs apģērbus lietojam un kopjam. Ātrās modes uzplaukums ir veicinājis pārmērīga patēriņa kultūru, kurā apģērbs tiek uztverts kā vienreizējs. Globālā mērogā cilvēki 2014. gadā iegādājās par 60% vairāk apģērbus nekā 2000. gadā, taču valkāja tos divreiz īsāku laiku (Ellen MacArthur Foundation, 2017).

Vidēji viens apģērba gabals tiek uzvilts tikai 7–10 reizes, pirms tas tiek izmests (Eiropas Vides aģentūra, 2022). Taču, pagarinot apģērba kalpošanas laiku tikai par deviņiem mēnešiem, iespējams samazināt tā oglekļa, ūdens un atkritumu pēdu līdz pat 30% (WRAP, 2012). Vienkāršas darbības – mazgāšana retāk, zemākā temperatūrā, žāvēšana gaisā, labošanas vai pārveidošanas prakse – var būtiski samazināt mūsu garderobes ietekmi uz vidi. Pārejot no impulsīviem pirkumiem uz apzinātu īpašuma uztveri un rūpējoties par to, kas mums jau pieder, patērētāji var spēlēt būtisku lomu ilgtspējīgākas un aprites modes sistēmas veidošanā.

MODES PATĒRIŅŠ: IERADUMI UN APRŪPE

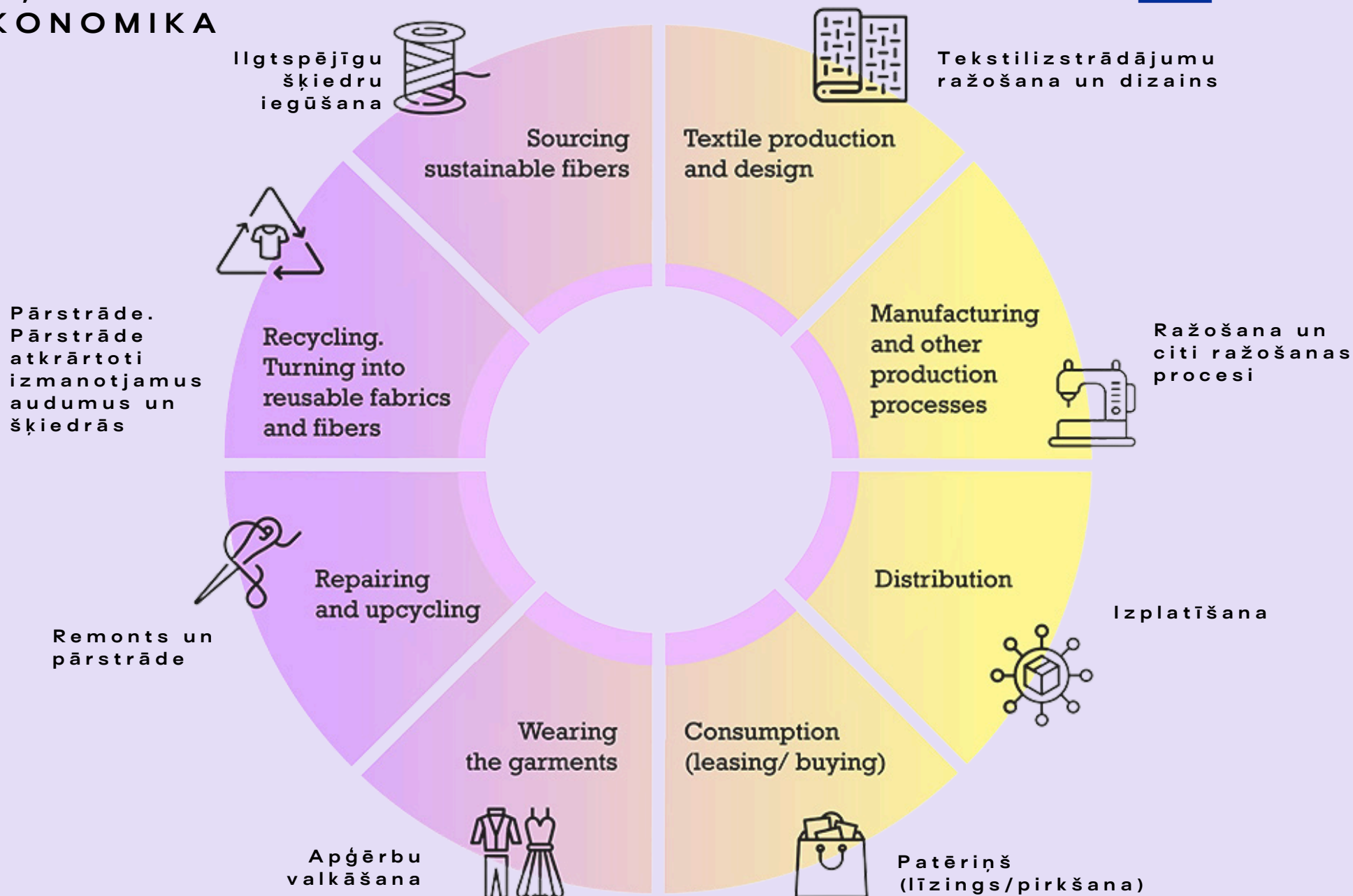

15. ATTĒLS / SARAH LAZAROVIC / 2025

16. ATTĒLS / ANEW / 2025

APĻVEIDA MODES EKONOMIKA

EDU AKTIVITĀTE 3

BALSIS PIEGĀDES ĶĒDĒ – LOMU SPĒLES PIEREDZE

SESIJAS ILGUMS:

75 minūtes

MĒRĶAUDITORIJA:

Grupas aktivitāte jauniešiem (aptuveni 15–30 gadu vecumā) formālās un neformālās izglītības vidēs, piemēram:

- Jauniešu grupas
- Kopienas centri
- Neformālās mācību programmas
- Darbnīcas par ilgtspēju, identitāti vai radošo izpausmi
- Skolas vai NVO, kas fokusējas uz globālo pilsonību, modi vai vides izglītību

NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI:

- Lomkartītes (izdrukātas vai digitālas): darbinieks, fabrikas vadītājs, kokvilnas audzētājs, zīmola iepircējs, influencers, klimata aktivists, patērētājs u.c.
- Telpa grupu diskusijai vai sadalīšanai apakšgrupās (ja tiešsaistē)
- Papīrs, pildspalvas, marķieri
- Pēc izvēles: atribūti vai kostīmu detaļas jautrībai

KONKRĒTIE MĀCĪBU IZDEVUMI:

- Atpazīt galvenos dalībniekus modes piegādes ķēdē
- Izprast, kā apģērba ražošana atšķirīgi ietekmē cilvēkus un vidi
- Attīstīt empātiju, klausīšanās un stāstniecības prasmes
- Reflektēt par savu lomu kā patērētājiem

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2 & 4 & 5

NODARBĪBAS GAITA:

1. IEVADS – “KAS IZGATAVOJA MANAS DRĒBES?” (10 MIN)

Sāciet ar īsu diskusiju:

- “Kas ir visi cilvēki, kas iesaistīti mūsu valkāto drēbju izgatavošanā?”

Uzrakstiet atbildes uz tāfeles vai flipcharta, lai parādītu ķēdes sarežģītību.

2. LOMU PIEŠKIRŠANA UN SAGATAVOŠANĀS (15 MIN)

Izdaliet lomu kartītes (1 katrai personai vai nelielai grupai).

Piemēri:

- Apģērbu strādnieks Bangladešā
- Kokvilnas audzētājs Indijā
- Zīmola pircējs lielam modes zīmolam
- Rūpnīcas īpašnieks
- Sociālo mediju ietekmētājs
- Modes patērētājs Eiropā
- Atkritumu savācējs Ganā
- Klimata taisnīguma aktivists

Katrs cilvēks/grupa izlasa sava tēla aprakstu un sagatavo īsu 1 minūtes ievadu:

- Kas es esmu?
- Kāds ir mans darbs?
- Ar kādām problēmām es saskaros?
- Ko es vēlos no modes sistēmas?

Jūs varat sniegt pamatinformāciju uz katras kartītes vai ļaut grupām īsi izpētīt, izmantojot tālruņus.

3. LOMU SPĒLES APAĻAIS GALDS (25 MIN)

Sapulciniet visus aplī (vai virtuālā aplī, ja tiešsaistē). Katrs dalībnieks/grupa iepazīstina ar savu lomu un runā no šīs perspektīvas.

Pēc tam vadiet apaļā galda sarunu:

- Kas no jūsu viedokļa ir nepareizi ar modi?
- Kam ir vara mainīt lietas?
- Kas padarītu sistēmu taisnīgāku jums?

Veiciniet debates, empātiju un klausīšanos. Jūs varat rosināt konfliktu (piemēram, zīmols pret darbinieku, ietekmētājs pret aktivistu) vai sadarbību.

4. ATBRĪVOŠANĀS NO LOMAS UN REFLEKSIJAS (20 MIN)

Izkāpiet no sava tēla. Aiciniet dalībniekus pārdomāt:

- Kādas bija sajūtas, uzņemoties šo lomu?
- Vai jūsu perspektīva mainījās aktivitātes laikā?
- Ar ko jūs tagad jūtaties vairāk saistīti?
- Kādu atbildību mēs uzņemamies kā patērētāji?

Dalībnieki var skaļi dalīties savās pārdomās, uzrakstīt īsas pārdomas vai pielikt domas pie līmlapīņām zem virsrakstiem, piemēram:

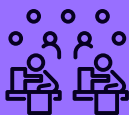
- Visspēcīgākā balss
- Visvairāk ignorētā balss
- Ko es atcerēšos

Papildu uzdevums

Lieciet dalībniekiem izveidot sociālo mediju ierakstu vai plakātu no savas lomas perspektīvas, palielinot izpratni par reālu problēmu modes piegādes ķēdē.

MODES PIEGĀDES ĶĒDES LOMU KARTES — PIEMĒRI:

APĢĒRBU RAŽOTĀJS (PIEMĒRAM, BANGLADEŠA VAI VJETNAMA)

Kas es esmu:

Es strādāju ilgas stundas rūpnīcā, šujot apģērbus pasaules modes zīmoliem.

Ko es daru:

Es šuju apģērbus, dažreiz tūkstošiem dienā, par ļoti zemu atalgojumu.

Mani izaicinājumi:

Zema alga, nedroši darba apstākļi un zema darba drošība.

Ko es vēlos:

Godīgu algu, drošu darba vidi un manu tiesību ievērošanu.

RAŽOTNES ĪPAŠNIEKS/VADĪTĀJS

Kas es esmu:

Es vadu rūpnīcu, kurā tiek šūti apģērbu starptautiskiem zīmoliem.

Ko es daru:

Es pārvaldu darbiniekus un ražošanas grafikus, kā arī risinu līgumu sarunas.

Mani izaicinājumi:

Zīmolu spiediens saglabāt zemas izmaksas un ātri piegādāt.

Ko es vēlos:

Labākus piedāvājumus no zīmoliem un ieguldījumus drošākās, labākās darba vietās.

KLIMATA TAISNĪGUMA AKTĪVISTS

Kas es esmu:

Es cīnos par cilvēkiem un planētu, īpaši kopienās, kuras visvairāk skar klimata pārmaiņas.

Ko es daru:

Es cīnos pret modes radīto kaitējumu videi.

Mani izaicinājumi:

Panākt, lai ietekmīgi uzņēmumi ieklausītos un uzņemtos atbildību.

Ko es vēlos:

Modes industriju, kas aizsargā darbiniekus, ūdeni un klimatu.

KOKVILNAS AUDZĒTĀJS (PIEMĒRAM, INDIJA VAI PAKISTĀNA)

Kas es esmu:

Es audzēju kokvilnu, kas ir izejviela daudzām pasaules apģērbu nozarēm.

Ko es daru:

Es stādu, novācu un pārdodu kokvilnu tekstilrūpniecības uzņēmumiem.

Mani izaicinājumi:

Ūdens trūkums, pesticīdu iedarbība, nestabilas cenas un parādi.

Ko es vēlos:

Godīgas cenas par manu kokvilnu un atbalstu ilgtspējīgai lauksaimniecībai.

SOCIĀLO TĪKLU IETEKMĒTĀJS

Kas es esmu:

Man ir liels tiešsaistes sekotāju loks, un es reklamēju modes tendences un zīmolus.

Ko es daru:

Man maksā par apģērbu valkāšanu un apskatu rakstīšanu, bieži reklamējot ātro modi.

Mani izaicinājumi:

Saglabāt modi, līdzsvarojot autentiskumu ar sponsorēšanu.

Ko es vēlos:

Paplašināt savu auditoriju, bet varbūt izmantot savu platformu arī pārmaiņām?

ATKRIJUMU SAVĀCĒJS (PIEMĒRAM, GANA VAI KENIJA)

Kas es esmu:

Es šķiroju tekstila atkritumus, kas pienāk no bagātākām valstīm.

Ko es daru:

Es cenšos atrast izmantojamu apģērbu vai materiālus pārdošanai vai pārstrādei.

Mani izaicinājumi:

Veselības riski, piesārņojums un maza atzinība par manu darbu.

Ko es vēlos:

Mazāk atkritumu, vairāk cieņas un labākas iespējas manai kopienai.

ZĪMOLA PIRCĒJS (GLOBĀLAIS ZĪMOLS)

Kas es esmu:

Es iepērku lielus apģērbu pasūtījumus no rūpnīcām visā pasaulē.

Ko es daru:

Es izlemju, kur veikt pasūtījumus, pamatojoties uz cenu, ātrumu un kvalitāti.

Mani izaicinājumi:

Līdzsvarot zemas izmaksas ar pieaugošām rūpēm par ētisku praksi.

Ko es vēlos:

Peļņu un panākumus tirgū, bet ar minimālu negatīvu publicitāti.

MODES PATĒRĒTĀJS (PIEMĒRAM, EIROPA VAI Ziemeļamerika)

Kas es esmu:

Man patīk iepirkties drēbēs un atrast labus piedāvājumus.

Ko es daru:

Es pērku modes preces tiešsaistē vai veikalos, bieži vien nezinot, kas tās ir radījis.

Mani izaicinājumi:

Ir grūti pateikt, kas ir ētisks vai ilgtspējīgs.

Ko es vēlos:

Apģērbu, kas labi izskatās, patīkami jūtas un varbūt arī dara labu?

EDU UZDEVUMS 4

APĢĒRBU REVOLŪCIJA — LABOŠANA UN PĀRSTRĀDE AR IZŠŪŠANU

SESIJAS ILGUMS:

180 minutes

MĒRĶAUDITORIJA:

Grupu aktivitātes jauniešiem (vecumā no ~15 līdz 30 gadiem) neformālās un formālās izglītības vidē, piemēram:

- Jauniešu grupas
- Kopienas centri
- Neformālas mācību programmas
- Darbnīcas par ilgtspējību, identitāti vai radošo izpausmi
- Skolas vai NVO, kas koncentrējas uz globālo pilsonību, modi vai vides izglītību

KONKRĒTIE MĀCĪBU IZDEVUMI:

- Identificēt galvenos dalībniekus modes piegādes ķēdē
- Izprast, kā modes ražošana atšķirīgi ietekmē cilvēkus un vidi
- Praktizēt empātiju, klausīšanās un stāstīšanas prasmes
- Pārdomāt savu lomu kā patērētājiem

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2 & 4 & 5

Funded by
the European Union

NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI:

- Dalībnieku novalkātais vai bojātais apģērbs (vai auduma atgriezumai praksei)
- Izšūšanas stīpas (pēc izvēles, bet noderīgi), adatas, diegi, šķēres
- Auduma atgriezumai un ielāpi
- Apdrukāti Sašiko paraugi un dūrienu ceļveži
- Rokdarbu izšūšanas atsauces lapas (pamata dūrieni un dizaini)
- Auduma zīmuli vai krīts, adatas, uzpirksteņi (pēc izvēles)
- Redzami labošanas piemēri vai attēli
- Ērta darba vieta ar labu apgaismojumu

SESIJAS GAITA:

1. SVEICINĀŠANA UN KONTEKSTS — “APĢĒRBU REVOLŪCIJA SĀKAS ŠEIT” (20 MIN)

Sāciet ar grupas sarunu:

- Kāpēc mēs izmetam drēbes?
- Kādus stāstus glabā vecas drēbes?

Iepazīstiniet ar redzamo labošanu kā globālu kustību: rūpes pār patēriņu, radošums pār atkritumiem. Sniedziet Sašiko (japāņu ģeometriskā labošana) un izteiksmīgas roku izšuvuma piemērus.

Īsa diskusija:

- Kāda revolūcija notiek, ja mēs kaut ko remontējam, nevis nomainām?

2. TEHNIKAS GRĀMATAS — IZVĒLIES SAVU LĀBŠANAS STILU (30 MIN)

Dalībnieki izvēlas vienu no divām stacijām:

A STACIJA: Sašiko

Iepazīstieties ar šīs japāņu tehnikas vēsturi un filozofiju. Praktizējieties ar ģeometrisko rakstu marķēšanu, ielāpu veidošanu un izšūšanu.

Koncentrējieties uz nodiluma nostiprināšanu un godināšanu.

B STACIJA: Izšūšana ar rokām

Iepazīstieties ar brīvās formas vai dekoratīvajām šuvēm, lai salabotu vai personalizētu apģērbus.

Iepazīstieties ar pamata dūrieni: mugurdūrienu, satīna dūrienu, šķelto dūrienu, franču mezglu utt.

Uzsveriet radošumu, izteiksmi un vizuālo stāstījumu.

Tiek nodrošinātas īsas demonstrācijas un

rokasgrāmatas.

Dalībnieki sāk ar atgriezumiem vai saviem apģērbiem.

3. IZGATAVOŠANA UN LABOŠANA – DARBNĪCAS LAIKS (90 MIN)

Praktiska remontēšana un radišana:

Dalībnieki strādā savā tempā.

Vadītāji sniedz norādījumus, atbalstu un šūšanas pamācības.

Veicināt sarunas par modi, identitāti un ietekmi uz klimatu radišanas laikā.

Papildu radoši uzdevumi:

“Ja šis ielāps varētu runāt, ko tas teiktu?”

“Kā šis remonts atspoguļo to, kas jūs esat?”

4. SASTĀVIES APLĀ UN PĀRDOMĀ — STĀSTI DŪRIENOS (30 MIN)

Noslēguma aplis dalīšanai un pārdomām. Dalībnieki parāda savus salabotos apģērba gabalus vai nepabeigtos darbus.

Vadošie jautājumi:

- Ko jūs uzzinājāt par apģērbu vai sevi?
- Kā jūs jūtaties par labošanu tagad?
- Kāds spēks ir redzamam labojumam modes kultūras mainīšanā?

Papildus rakstiskas pārdomas uz līmlapiņām:

- “Šī apģērba gabala jaunais stāsts ir...”
- “Labošana lika man justies...”
- “Es turpināšu labot, jo...”

Papildu papildu pasākumi:

- Dalieties ar savu apģērbu labošanas pieredzi sociālajos tīklos, izmantojot grupas tēmturi (piemēram, #GarmentRevolution).
- Izveidojiet personīgo apģērbu labošanas komplektu vai labošanas dienasgrāmatu.
- Rīkojiet turpmāku pasākumu, piemēram, “Redzamo labošanas apli” vai apģērbu apmaiņas pasākumu.
- Izpētiet un dalieties ar tradicionālām dažādu kultūru labošanas praksēm.

2. NODAĻA PĀRDOMĀS

VAI VARAT IDENTIFICĒT UN APRAKSTĪT
TIPISKAS MODES PIEGĀDES ĶĒDES
GALVENOS POSMUS, NO ŠĶIEDRU
RAŽOŠANAS LĪDZ
MAZUMTIRDZNIECĪBAI?

KĀDAS IR DAŽAS BIEŽĀKĀS SOCIĀLĀS UN
VIDES IETEKMES, KAS SAISTĪTAS AR
MODES RAŽOŠANAS POSMU?

KĀ TĀDAS PRAKSES KĀ LABOŠANA VAI
APĢĒRBU KOPŠANA VAR SAMAZINĀT
MODES PATĒRIŅA IETEKMI UZ VIDI?

PAPILDU RESURSI

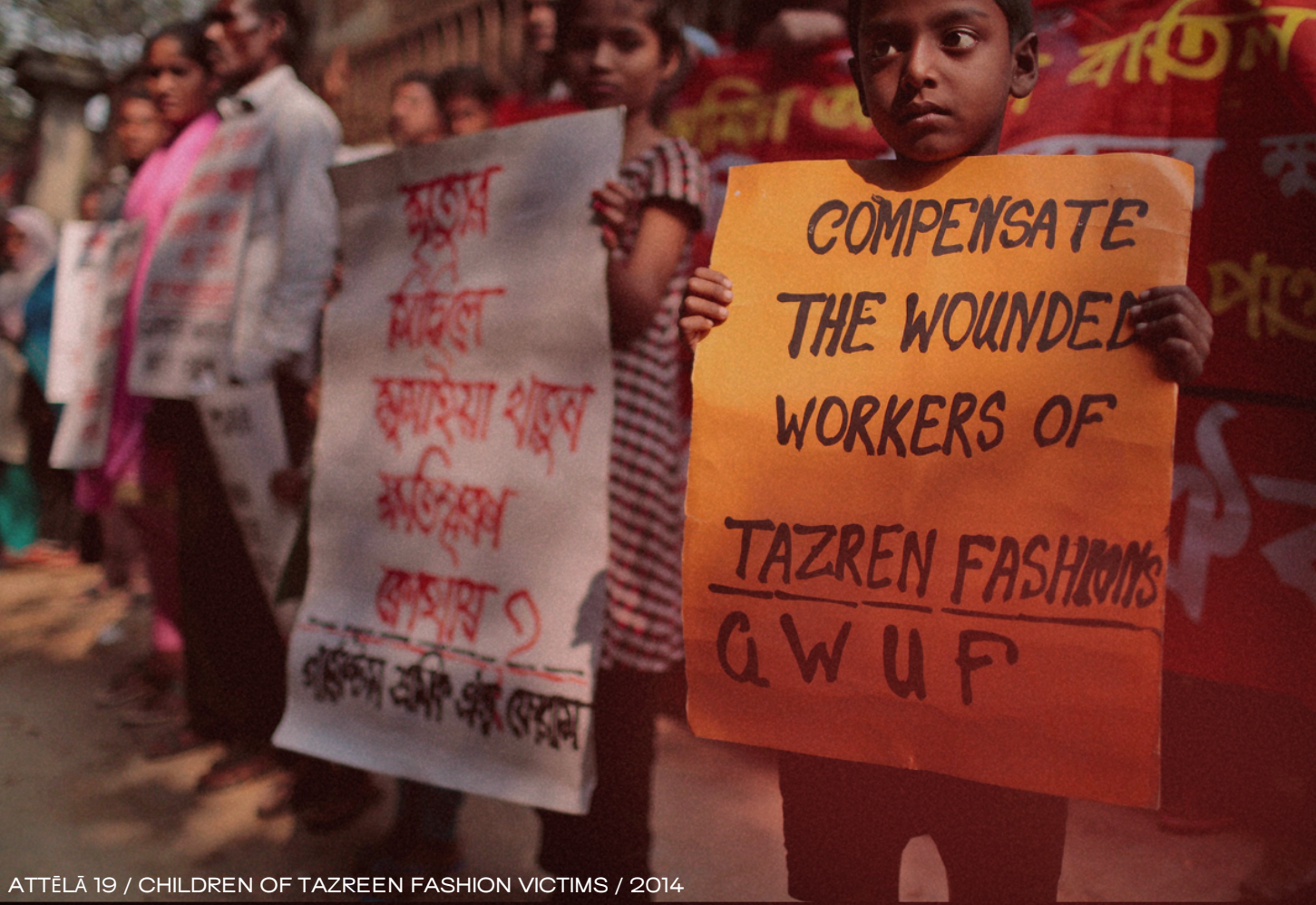
1. Fashion Transparency Index – Fashion Revolution
2. The Machinists
3. RiverBlue
4. Blood, Sweat and T-Shirts
5. Tears in the Fabric
6. Traceable
7. Luxury: Behind the Mirror of High-End Fashion
8. Remake's 'Made In' Series
9. Fashionscapes: A Circular Economy
10. Machines
11. Made in Bangladesh
12. Fashion's Dirty Secrets
13. Uditā (Rise Up)
14. Redress the Future
15. The Hidden Cost of Fast Fashion – CNBC

3. NODAĻA

KĀ POLITIKA IETEKMĒ MODI

TIESĪBU AKTU UN PĀRVALDĪBAS NOZĪMES ATKLĀŠANA MODES JOMĀ.

ATTĒLĀ 19 / CHILDREN OF TAZREEN FASHION VICTIMS / 2014

KĀ POLITIKA IETEKMĒ MODI

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2 & 3 & 6

Likumdošana ir galvenais instruments, lai nodrošinātu modes nozares atbilstību sociālajiem un vides standartiem (UNECE, 2018). Tā kā bažas par nozares ietekmi uz vidi un darba praksi turpina pieaugt, normatīvajiem aktiem ir arvien lielāka nozīme modes ražošanas, patēriņa un utilizācijas veidu veidošanā (Ellen MacArthur Foundation, 2017; Commons House Environmental Audit Committee, 2019).

Šajā nodaļā tiek pētīts, kā likumdošana var atbalstīt pāreju uz lēno modi, uzdodot jautājumus:

**KĀ VALDĪBAS
POLITIKA VAR PANĀKT,
KA MODES ZĪMOLI IR
ATBILDĪGI PAR SAVU
PIEGĀDES ĶĒDŽU
IETEKMI UZ VIDI UN
SOCIĀLO?**

**KĀDI DAŽĀDI
POLITIKAS VEIDI
VAR PALĪDZĒT
VEICINĀT LĒNO
MODI UN MAZINĀT
ĀTRĀS MODES
NEGATĪVO
IETEKMI?**

**KAM JĀBŪT ATBILDĪGAM PAR
MODES INDUSTRIJAS
PROBLĒMU RISINĀŠANU —
VALDĪBĀM, ZĪMOLIEM,
PATĒRĒTĀJIEM VAI KĀDAM
CITAM? KĀPĒC?**

ATKLĀJ DISKUSIJAS PAR ATBILDĪBU UN LOMU
PĀRMAIŅU RADĪŠANĀ..

**VAI ESAT DZIRDĒJIS PAR
KĀDIEM LIKUMIEM VAI POLITIKU,
KAS CENŠAS PADARĪT MODI
GODĪGĀKU VAI ILGTSPĒJĪGĀKU?
JA JĀ, KO JŪS PAR TIEM ZINĀT?**

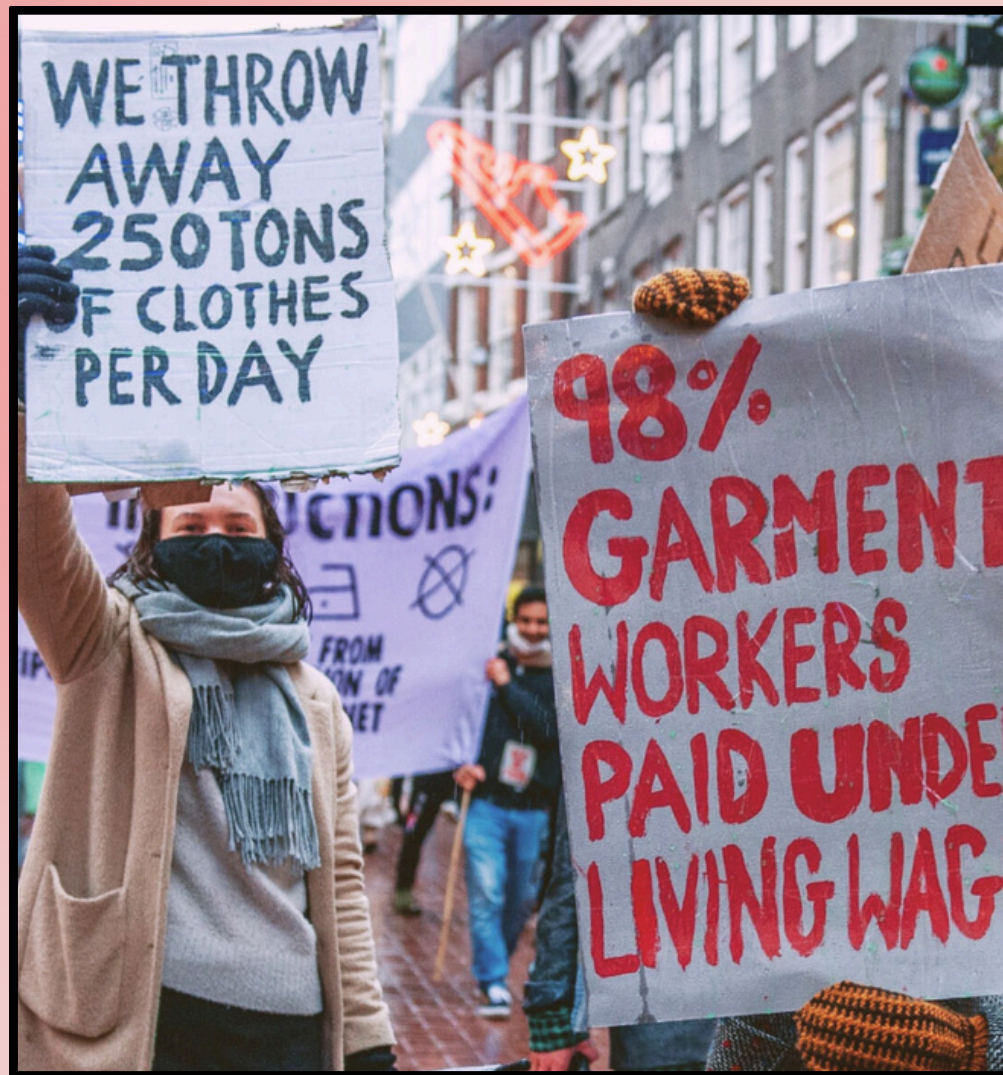
PĀRBAUDA IZPRATNI PAR POLITIKAS LĪMEŅA
DARBĪBĀM, IESKAITOT ES CENTIENUS..

**IEPRIEKŠĒJO
ZINĀŠANU
PĀRBAUDE**

KĀPĒC MUMS IR NEPIECIEŠAMI NOTEIKUMI, KAD RUNA IR PAR ĀTRO MODI?

ES tekstilrūpniecības nozarei
ir milzīga ietekme uz vidi:

1. Tā ir ceturtnā viedē
kaitīgākā nozare (pēc
pārtikas, mājokļu un
transporta).
2. Tā ieņem 3. vietu ūdens
un zemes izmantošanā.
3. Tā ir 5. lielākā
siltumnīcefekta gāzu
emisiju un izejvielu
patēriņa radītāja.
4. Katru gadu tiek izmesti
aptuveni 5 miljoni tonnu
apgērbi (≈12 kg uz vienu
ES iedzīvotāju).
5. Tikai 1% apgērbi tiek
pārstrādāti jaunā apgērbā.
(Eiropas Parlaments,
2024)

20. ATTĒLS / EXTINCTION REBELLION / 2021

Lēnā mode piedāvā
alternatīvu ātrajai modei,
veicinot kvalitāti, ilgmūžību,
ētisku darbu un mazāku
ietekmi uz vidi (Clark, 2008;
Fletcher, 2010). Lai gan
nozares iniciatīvas ir
atbalstījušas šos principus,
arvien vairāk ir nepieciešama
politika to īstenošanai.

Lai nodrošinātu uzņēmumu
atbildību un veicinātu
ilgtspējību, tiek ieviesti tādi
pasākumi kā obligāta
pienācīgas pārbaudes
veikšana, pārredzamības
prasības, paplašināta
ražotāja atbildība (EPR),
ekomarkējums, oglekļa
cenas noteikšana un
atkritumu samazināšanas
mērķi (Eiropas Komisija,
2022; Apvienotās Karalistes
valdība, 2021).

POLITIKAS INSTRUMENTU VEIDI

INSTRUMENT A VEIDS	PIEMĒRI	TIESĪBU JOMA	FOKUSA ZONA
Normatīvie instrumenti	aizliegumi, ierobežojumi, publiskais iepirkums, produktu dizaina prasības utt.	• Vides tiesības • Patērētāju tiesības • Korporatīvās tiesības • Darba tiesības • Nodokļu tiesības • Tirdzniecības tiesības	• Aprites ekonomika • Ilgtspējība • Ķīmiskās vielas • Caurspīdīgums • Atkritumi • Piesārņojums • Klimata pārmaiņas • Darba ņēmēju tiesības • Dzimumu tiesības • Bērnu darbs • Piespiedu darbs un verdzība
Ekonomiskie instrumenti	nodokļi, stimuli, ražotāja cenas utt.		
Uz informāciju balstīti instrumenti	ekomarkējumi, sertifikācijas shēmas, pienācīga rūpība un informācijas atklāšana, zaļmaldināšanas apgalvojumi utt.		
Brīvprātīgi instrumenti	apmācība un spēju veidošana, brīvprātīgas vienošanās, zināšanu platformas utt.		
Uzvedības instrumenti	atbalsts inovācijām, pētniecībai un izglītībai utt.		

8 GALVENIE PASĀKUMI

1. OBLIGĀTS EKODIZAINS

Produktiem jābūt izturīgiem, remontējamiem, pārstrādājamiem un jāietver pārstrādātas šķiedras.

2. DIGITĀLĀ PRODUKTA PASE

Skaidra informācija par sastāvu, izcelsmi, kopšanas instrukcijām un produkta ietekmi.

3. ZAĻAJĀM ATĻAUJĀM UN NEPĀRDOTU PREČU IZNĪCINĀŠANAI

Zīmoli nedrīkst maldināt patērētājus vai iznīcināt jaunas, nepārdotas preces.

4. CĪŅA AR MIKROPLASTMASU

Pasākumi, lai novērstu mikrošķiedru izkrišanu no sintētiskiem materiāliem..

5. PAPLAŠINĀTĀ RAŽOTĀJA ATBILDĪBA (EPR)

Ražotāji maksā par lietotu tekstilizstrādājumu savākšanu, šķirošanu un pārstrādi.

6. EKSPORTA ATKRIJU IEROBEŽOJUMI

Stingrāki noteikumi par vecu apģērbu eksportu ārpus ES.

7. ATBALSTS APĻVEIDA MODEĻIEM

Atbalsts remonta pakalpojumiem, nomai, lietotu preču un tekstilizstrādājumu pārstrādei.

8. PIEDALĪES GLOBĀLU STANDARTU IEVIEŠANU

ES mērķis ir uzlabot sociālos un vides apstākļus ārpus tās robežām..

Eiropas zaļais kurss ir ES ceļvedis, lai līdz 2050. gadam padarītu savu ekonomiku ilgtspējīgu un klimatneitrālu. Tas ietver politiku siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai, tīras enerģijas veicināšanai un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai. Svarīga daļa ir Aprites ekonomikas rīcības plāns, kas vērsts uz tādām nozarēm kā tekstilizstrādājumi, elektronika un plastmasa. Tas ievieš arī stingrākus noteikumus attiecībā uz produktu ilgtspējību un korporatīvo atbildību. Zaļā kursa mērķis ir pārveidot ES par modernu, resursu ziņā efektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku.

EDU AKTIVITĀTE 5

DEBAŠU ČEMPIONĀTS - ES POLITIKAS INSTRUMENTU IZPRATNE ILGTSPĒJĪGAS MODES JOMĀ

SNODARBĪBAS ILGUMS:

90-120 minūtes (atkarībā no grupas lieluma un debašu skaita).

TMĒRĶAUDITORIJA:

- Jaunieši (~16-30 gadi) kas ir:
- Jauniešu vides grupas
- Skolas vai universitātes (īpaši sociālo zinātņu, modes, ilgtspējas, pilsoniskuma jomā)
- Neformālās izglītības iestādes (NVO, politikas treniņnometnes, hakatoni)
- Ideāli piemērots audzēkņiem ar zināmu izpratni par modes globālo ietekmi un interesi par politiku, aktīvismu vai debatēm.

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2 & 4 & 5 & 6

KONKRĒTI MĀCĪBU IZDEVUMI:

- Izprast ES politikas instrumentu lomu modes un ilgtspējas regulēšanā
- Izpētīt dažādas perspektīvas (korporatīvā pret aktīvistu, ekonomiskā pret ekoloģiskā)
- Attīstīt argumentācijas, kritiskās domāšanas, publiskās runas un komandas darba prasmes
- Uzzināt, kā pētīt, strukturēt un pamatot nostāju sarežģītā jautājumā
- Iesaistīties demokrātiskā dialogā un pārdomāt pilsonisko atbildību modes sistēmās

NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI:

- Izdrukātas lomu kartes: Korporatīvie velna advokāti / zaļie aktīvist
- ES politikas tematu saraksts (piemēram, ražotāja paplašināta atbildība, ekodizains, Zaļo prasību direktīva u. c.)
- Debašu struktūras izdales materiāls
- Taimeris vai hronometrs
- Tāfele vai balsošanas lapa
- Pildspalvas, papīrs, piekļuve internetam vai drukātiem izpētes materiāliem.

21. ATTĒLS / WTF APMĀCĪBAS / 2025

1. GRUPU SADALĪJUMS UN LOMU PIEŠĶIRŠANA (5 MIN)

Sadaliet dalībniekus nelielās grupās pa 4 vai 6 cilvēkiem. Katrā grupā:

- Puse kļūst par "zaļajiem aktīvistiem" (argumentējot par tēmu)
- Puse kļūst par "korporatīvajiem velna advokātiem" (argumentējot pret tēmu)

Katrai grupai tiek piešķirts debašu temats, kas izvēlēts no galvenajiem ES politikas instrumentiem vai ilgtspējības pasākumiem (piemēram, "Vai ES līdz 2030. gadam būtu jāaizliedz mikroplastmasas izmantošana tekstilmateriālos?").

2. PĒTĪJUMA UN STRATĒGIJAS SAGATAVOŠANA (20 MIN)

Katrs pāris sagatavo:

- Īsu piešķirtās tēmas definīciju
- 3 galvenos argumentus par vai pret politiku (ar faktiem, citātiem, loģiku)
- Pretargumentus, lai paredzētu otru pusi

Facilitators var cirkulēt, lai atbalstītu faktu pārbaudi vai skaidrību.

3. DEBAŠU LAIKS! (7 MIN UZ DEBATĒM + 3 MIN JAUTĀJUMI UN ATBILDES + 2 MIN BALSOŠANA)

Katra grupa uzstājas ar strukturētu mini-debati klases vai citu grupu priekšā. Formāts:

- 1. pāris (Pro): levads + 1. arguments (1,5 min)
- 2. pāris (pret): Kontrarguments + 1. arguments (1,5 min)
- 1. pāris (Par): Kontrarguments + 2. arguments (1,5 min)
- 2. pāris (pret): Kontrarguments + 2. arguments (1,5 min)
- 1. pāris (Par): Kontrarguments + 3. arguments (1,5 min)
- 2. pāris (pret): Kontrarguments + 3. arguments (1,5 min)

Katram segmentam ir stingri noteikts laiks!

4. JAUTĀJUMI UN ATBILDES, UN BALSOŠANA GRUPĀ (5 MIN)

Auditorija (vai kolēģi) uzdod jautājumus (3 min), kam seko grupas balsojums (2 min), lai izlemtu, kurš "uzvarēja", pamatojoties uz:

- Pierādījumu spēks
- Pārliecinošs
- Prezentācijas stils
- Spēja kritiski atbildēt.

3. NODAĻA PĀRDOMĀS

KĀ EIROPAS ZAĻAIS KURSS, TOSTARP APRITES EKONOMIKAS RĪCĪBAS PLĀNS, CENŠAS PĀRVEIDOT MODES NOZARI, UN KĀDU ATBILDĪBU TAS UZLIEK ZĪMOLIEM UN PATĒRĒTĀJIEM?

KĀ TĀDI POLITIKAS RĪKI KĀ PAPLAŠINĀTA RAŽOTĀJA ATBILDĪBA (EPR) VAI PĀRREDZAMĪBAS PRASĪBAS VAR IETEKMĒT MODES ZĪMOLU UZVEDĪBU UN UZLABOT NOZARES STANDARTUS?

KĀDĀ VEIDĀ TIESĪBU AKTI VAR VEICINĀT PĀREJU NO ĀTRĀS MODES UZ LĒNO MODI UN AR KĀDĀM PROBLĒMĀM VAR SASKARTIES VALDĪBAS, ĪSTENOJOT ŠĀDU POLITIKU?

PAPILDU RESURSI

1. Circular Economy Action Plan (EU)
2. European Green Deal
3. UNECE – The Sustainability Pledge
4. House of Commons Environmental Audit Committee – Fixing Fashion Report (2019)
5. Ellen MacArthur Foundation – Policy Levers for a Circular Economy
6. Fashion Revolution – Policy Hub
7. Changing Markets Foundation – Dirty Fashion Reports
8. United Nations Environment Programme (UNEP) – Sustainability and Circularity in the Textile Value Chain
9. European Environment Agency – Textiles in Europe's Circular Economy
10. Clean Clothes Campaign – Legal Resources & Campaigns
11. Global Fashion Agenda – Global Textiles Policy Forum
12. Policy Hub – Circularity for Apparel and Footwear
13. The Nordic Council – Sustainable Fashion Policy Toolkit

4. NODAĻA

AKTĪVISMA UN PRETESTĪBAS SPĒKA ATKĻĀŠANA MODĒ

KAD MODE
KĻŪST PAR
PĀRMAIŅU
SPĒKU

KAD MODE KĻŪST PAR PĀRMAIŅU SPĒKU

Mode ne tikai atspoguļo kultūras pārmaiņas, bet arī var palīdzēt tās veidot. Šajā nodaļā tiek pētīts, kā mode kļūst par spēcīgu sociālo un vides pārmaiņu instrumentu, izmantojot aktīvismu, sabiedrības iesaistīšanos un tradicionālo zināšanu atgūšanu. Sākot ar ielu līmeņa kampaņām un beidzot ar globālām izpratnes veicināšanas kustībām, modes aktīvisms veicina ētiskāku un ilgtspējīgāku praksi visā nozarē.

Šajā nodaļā tiek pētīts:

**KAD MODE PĀRSNIEDZ ESTĒTIKU UN KĻŪST
POLITISKA?**

**KĀ VIETĒJIE PRETESTĪBAS UN RŪPJU AKTI,
PIEMĒRAM, APĢĒRBU APMAIŅA, REMONTA
APĻI VAI TRADICIONĀLĀS AMATNIECĪBAS
IZSTRĀDĀJUMI, VEICINA GLOBĀLĀS
KUSTĪBAS ILGTSPĒJĪGAS MODES LABĀ?**

22. ATTĒLS / EXTINCTION REBELLION / 2022

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2 & 4 & 5 & 6

KĀDAS DARBĪBAS VAI KAMPAŅAS, JŪSU PĀRSKATĀM, IR EFEKTĪVAS ILGTSPĒJĪGAS MODES VEICINĀŠANĀ?

ŠĪ VERSIJA MUDINA MĀCĪTĀJUS DOMĀT PLAŠĀK PAR
AKTĪVISU VEIDIEM UN TO IETEKMI.

KĀDA, JŪSU DOMĀJUMA, IR AKTĪVISTU LOMA MODES INDUSTRIJAS PĀRMAIŅĀS?

EMUDINA APDOMĀT AKTĪVISU IETEKMI UZ MODES
PASAULI.

IEPRIEKŠĒJO
ZINĀŠANU
PĀRBAUDE

VIETĒJAIS AKTĪVISM

23. ATTĒLS / STOP FAST FASHION / 2025

Modes aktīvisms izaicina ekspluatatīvās sistēmas, palielinot izpratni, radot dialogu un iedvesmojot kolektīvu rīcību. Tas var izpausties dažādos kanālos: protestos, mākslā un dizainā, izglītojošās kampaņās un ikdienas praksēs, piemēram, atkārtotā izmantošanā, remontā un pārstrādē (Black, 2012; Fletcher & Tham, 2019). Neatkarīgi no tā, vai tie ir apģērbu ražotāju darbinieki, kas iestājas par labākiem apstākļiem, dizaineri, kas izceļ vietējos amatniecības izstrādājumus, vai vietējās iniciatīvas, kas rīko apģērbu apmaiņas pasākumus, šie centieni cīnās pret vides degradāciju un sociālo netaisnību, kas iestrādāta ātrās modes piegādes ķēdēs.

Vietējā aktīvismā bieži iesaistās iedzīvotāji, kurus tieši skar modes industrijas ietekme. Šīs vietējās iniciatīvas var iebilst pret kaitīgām praksēm (piemēram, tekstilizstrādājumu atkritumiem vai zemes izmantošanu rūpnieciskai ražošanai) vai piedāvāt alternatīvas sistēmas, piemēram, remonta kafejnīcas, kopienas šūšanas telpas vai tradicionālās krāsošanas darbnīcas. Šīs atbildes sakņojas dzīves pieredzē, smeļoties spēku no uz vietas balstītām zināšanām, solidaritātes un kultūras identitātes sajūtas (Mihaylov & Perkins, 2015).

KĀPĒC VIETĒJAIS AKTĪVISMĀTS MODES JOMĀ IR SVARĪGS?

- Dod iespēju kopienām mainīt modes patēriņa paradumus, pievēršoties atkārtotai izmantošanai, remontam un pārstrādei.
- Veido pilsonisko atbildību, apstrīdot ātro modi apkaimes līmenī (piemēram, apmaiņas pasākumi, labošanas klubi).
- Rada redzamas alternatīvas tradicionālajai modei, izmantojot vietējo ražošanu, tradicionālos amatniecības izstrādājumus un maza mēroga dizainu.
- Veicina jauniešu līderību ilgtspējīgas modes iniciatīvās, kas sakņojas vietējā vidē un kopienā.
- Modeļi mainās, demonstrējot, kā ikdienas darbības, piemēram, lietu preču izvēle vai vietējo ražotāju atbalstīšana, var izjaukt globālās piegādes ķēdes.

GLOBĀLAIS AKTĪVISM

Globālā līmenī modes aktīvisms apvieno dažādas kustības, kas apstrīd globālajā modes sistēmā iestrādātās sociālās un vides netaisnības. Tādas iniciatīvas kā Fashion Revolution (Brooks, 2015), Clean Clothes Campaign (Anner, 2020) un Remake (Remake, 2022) ir mobilizējušas iedzīvotājus, darba ņēmējus un patērētājus, lai pieprasītu lielāku pārredzamību, taisnīgu atalgojumu un atbildīgu ražošanas praksi no globāliem zīmoliem. Aktīvistu pedagogi, dizaineri, arodbiedrības un pamatiedzīvotāju kopienas arvien vairāk ir veidojušas diskursu un rīcību par piegādes ķēdes taisnīgumu, darba tiesībām, dekolonizāciju un klimata atbildību modē (Morris & Hitchings, 2023; Dunne et al., 2021).

Globālais modes aktīvisms darbojas, izmantojot publiskas kampaņas, vietējo iedzīvotāju organizēšanos, digitālo mobilizāciju un stratēģisku politikas aizstāvību. Šie centieni pozicionē modi kā globālās pilsonības instrumentu (Hawley, 2021), sasaistot vietējās cīņas apģērba ražošanas reģionos ar patēriņa modeļiem globālajos ziemeļos un mudinot uz sistēmiskām pārmaiņām apģērba ražošanā, novērtēšanā un aprītē (Ellen MacArthur Foundation, 2017; Bick et al., 2018).

24. ATTĒLS / EXTINCTION REBELLION / 2020

KĀPĒC GLOBĀLAIS AKTĪVISMĀTS MODES JOMĀ IR SVARĪGS?

- Savieno kustības, lai pieprasītu atbildību no globāliem zīmoliem un veicinātu piegādes ķēdes pārredzamību.
- Starptautiskā mērogā risina sistēmiskas problēmas, piemēram, pārprodukciju, darbaspēka ekspluatāciju un kaitējumu videi.
- Pastiprina lēnās modes vērtības pāri robežām, veicinot likumdošanu, izglītību un ētiskas alternatīvas.
- Veicina globālu solidaritāti starp ražotājiem, patērētājiem un aktīvistiem, kas iestājas par modes taisnīgumu.
- Veido politiku un praksi, ietekmējot tādas starptautiskas sistēmas kā ES ilgtspējīgas tekstilizstrādājumu stratēģija vai ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi

GADĪJUMA IZPĒTE: MODES REVOLŪCIJAS NEDĒĻA – GLOBĀLA KUSTĪBA, VIETĒJA RĪCĪBA

PĀRSKATS

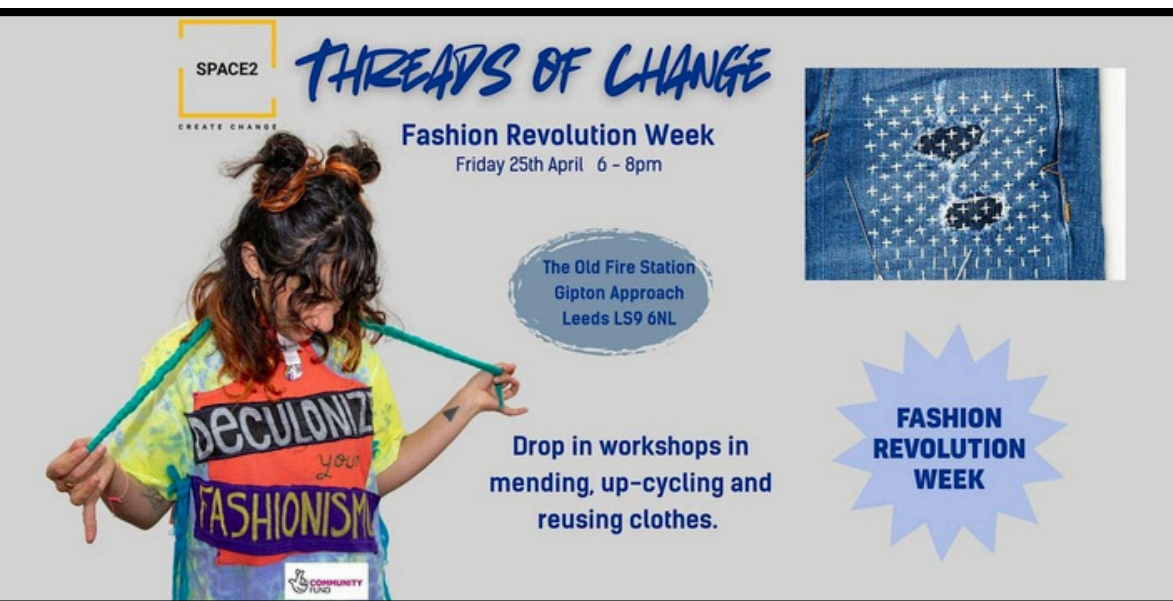
Modes revolūcijas nedēļa ir spēcīgs piemērs tam, kā globālais modes aktīvisms pārvēršas jēgpilnā vietējā iesaistē. Šī ikgadējā kampaņa, kuras pamatā ir piemiņa un pretošanās, piemin Rana Plaza katastrofu (2013. gada 24. aprīlī, Bangladešā), kur vairāk nekā 1100 apģērbu ražotāju, galvenokārt jaunas sievietes, zaudēja dzīvību vienā no nāvējošākajām rūpniecības traģēdijām modes vēsturē.

Kopš tās pirmsākumiem Modes revolūcijas nedēļa ir izaugusi par globālu kustību, kas notiek vairāk nekā 90 valstīs, mobilizējot miljoniem pilsoņu, strādnieku, pedagogu un radošo cilvēku, lai pieprasītu taisnīgāku, pārredzamāku un ilgtspējīgāku modes sistēmu.

Vienlaikus vietējās izpausmes, piemēram, Modes revolūcijas nedēļa Zlīnā Čehijas Republikā, iemieto kustības ētiku "Domā globāli, rīkojies lokāli", pārvēršot starptautisko solidaritāti taustāmā pieredzē, izmantojot izglītību, mākslu un pilsonisko līdzdalību.

25. ATTĒLS / FASH REVOLUTION / 2025

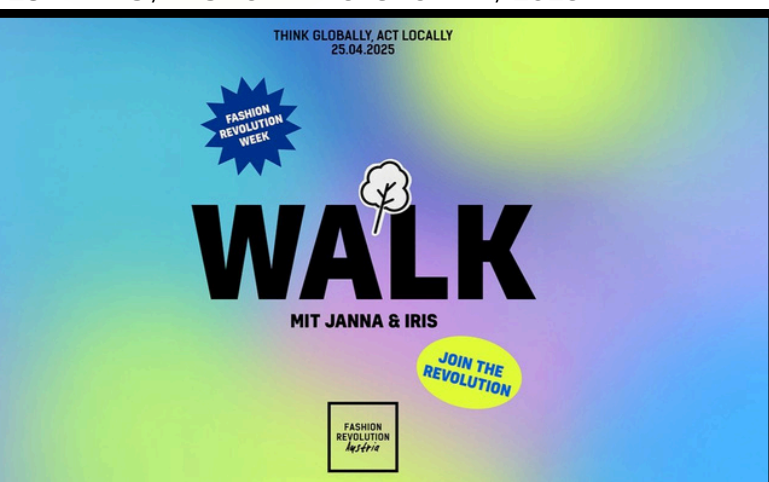

GALVENĀ MISIJA

- Veicināt izpratni par ātrās modes sociālo un vides ietekmi
- Veicināt pārredzamību, aicinot zīmolus atbildēt uz jautājumu: "Kas radīja manas drēbes?"
- Sniegt patērētājiem iespēju pieprasīt taisnīgu atalgojumu, drošus darba apstākļus un ilgtspējīgu praksi
- Slavināt alternatīvas, piemēram, ētiskus zīmolus, aprites dizainu un reģeneratīvu praksi

MĒRĶIS UN MISIJA

- Godina Rana Plaza upurus
- Atmasko netaisnību globālajā modes piegādes ķēdē
- Pieprasa pārmaiņas no patērētājiem, zīmoliem un politikas veidotājiem

GALVENĀS AKTIVITĀTES

- Sociālo mediju kampaņas, piemēram, #WhoMadeMyClothes
- Paneldiskusijas, tīmekļa semināri un Koreāņu vadīti pasākumi
- Publikāciju rīki, piemēram, Modes caurspīdīguma indekss
- Aizstāvība un iesaistīšanās politikas veidošanā

MODES REVOLŪCIJAS NEDĒĻA ZLĪNĀ, ČEHIJAS REPUBLIKĀ

Spēcīgs vietējais Modes revolūcijas nedēļas pasākuma piemērs ir Modes revolūcijas nedēļa Zlīnā, Čehijas Republikā, kas notika Tomasa Batas universitātes G18 galerijā. 2025. gada izdevums tika veidots ap tēmu “Domā globāli, rīkojies lokāli”, aicinot cilvēkus pārdomāt savus modes paradumus un izpētīt veidus, kā ar vietēja mēroga rīcību veicināt globālas pārmaiņas.

Visas nedēļas garumā galerija pārtapa par dinamisku izglītības, radošuma un aktīvisma centru. Atklāšanas pasākumā studentu darbu izstāde tika apvienota ar mūziku un pagaidu veikalu, kurā bija apskatāmi oriģināli, ilgtspējīgi dizaini. Ikdienas darbnīcās sabiedrība tika aicināta apgūt praktiskas iemaņas, piemēram, vecu apģērbu pārstrādi, dizaina veidošanu, izmantojot bezatkritumu tehnikas, un ilgtspējīgu materiālu izpēti. Skolu grupas apmeklēja īpaši pielāgotas izglītojošas nodarbības, un viesi noskatījās filmas un iesaistījās sarunās par ātrās modes globālo ietekmi.

29. un 30. ATTĒLS / FASHION REVOLUTION ZLIN /

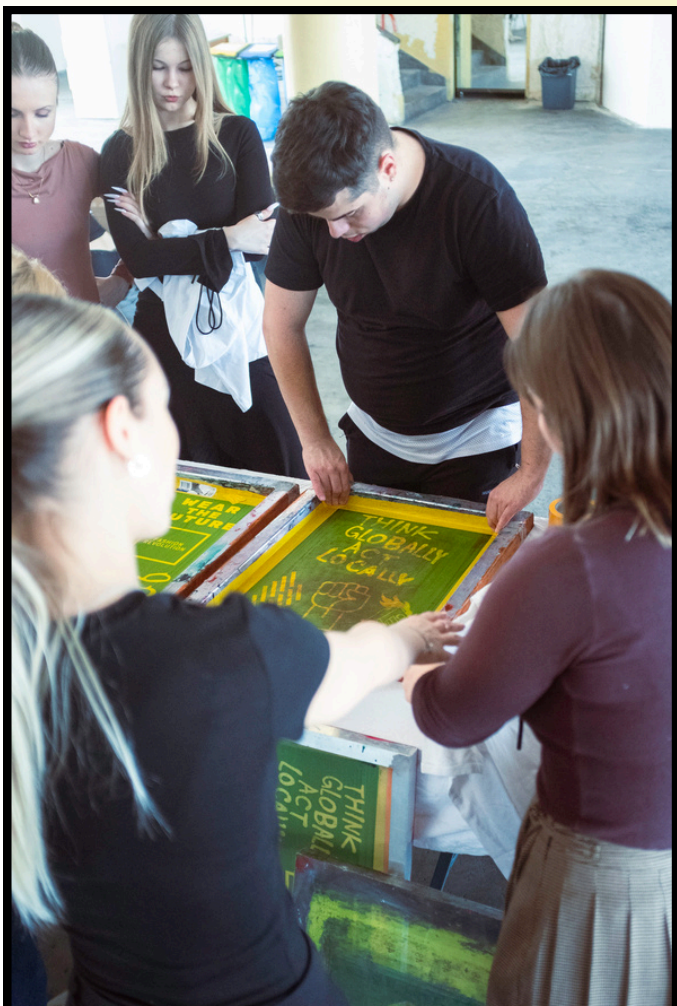

31. ATTĒLS / FASHION REVOLUTION ZLIN / 2025

Centrālajā izstādē tika izmantota metafora par “pārpildītu vēderu”, lai atspoguļotu pārmērīga patēriņa radīto diskomfortu un nepieciešamību pēc pārmaiņām. Ar studentu instalāciju palīdzību apmeklētāji saskārās ar tēmām par vides kaitējumu, digitālajiem atkritumiem un cīņu starp dabu un distopiju, kas visas bija saistītas ar ikdienas lēmumiem, ko pieņemam, pērkot apģērbu.

Īpaši nozīmīga bija pasākuma vietējā dimensija. Tas deva iespēju Zlīnas dizaina un mākslas fakultāšu studentiem kļūt par redzamiem pārmaiņu veicinātājiem, un tas deva kopienas locekļiem telpu, kur sazināties, mācīties un rīkoties kopā. Koncentrējoties uz vietējo radošumu un kopīgu atbildību, pasākums lika abstraktiem globāliem jautājumiem šķīst personiskiem un īstenojamiem.

Modes revolūcijas nedēļa Zlīnā parāda, kā pat mazas pilsētas var spēlēt lielu lomu modes industrijas izaicināšanā. Tā pierāda, ka globālās kustības ir spēcīgākās, ja tās sakņojas vietējās balsīs, kultūras identitātē un praktiskā mācīšanās procesā.

32., 33. un 34. ATTĒLS / WTF APMĀCĪBA / 2025

Funded by
the European Union

EDU AKTIVITĀTE 6 PĀRĢĒRB UN DALIES – KOPIENAS APĢĒRBU APMAIŅAS ORGANIZĒŠANA

NODARBĪBAS ILGUMS:

180 minūtes (var pielāgot atkarībā no grupas lieluma)

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2 & 4 & 5

MĒRĶAUDITORIJA:

Grupu aktivitāte jauniešiem (vecumā ~15–30) neformālās un formālās izglītības vidēs, piemēram:

- Jauniešu grupās
- Skolās un universitātēs
- Kopienas centros
- NVO vai vides organizācijās
- Publiskajās bibliotēkās vai mākslas/kultūras telpās
- Ideāli piemērots izglītojamajiem, kas iesaistīti ilgtspējībā, patērētāju paradumos, radošā atkārtotā izmantošanā, aprites modē vai kopienas organizēšanā.

*var izmantot citām auditorijām

KONKRĒTIE MĀCĪBU IZDEVUMI:

- Veidot izpratni par pārmērīga modes patēriņa ietekmi uz vidi un sociālo ietekmi
- Izpētīt, kā apģērbu apmaiņa izaicina ātro modi un veicina aprites ekonomiku
- Pārdomāt personīgos patēriņa paradumus un garderobes izvēli
- Attīstīt organizatoriskās un komunikācijas prasmes sadarbības vidē
- Veicināt kolektīvas rīcības sajūtu

NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI:

- Apģērbu pakaramie vai galdi apģērbu izvietošanai
- Izmēru/apģērbu kategoriju zīmes (piemēram, topi, apakšas, aksesuāri, izmēri)
- Biļetes vai žetoni apmaiņai apģērbu gadatirgū
- Spoguļi, pārgērbšanās zona (ja iespējams)
- Drēbju pakaramie un etiķetes
- Reģistrācijas lapas un atsauksmju veidlapas
- Fashion Revolution žurnāls “Loved Clothes Last” kā resurss līdzņemšanai uz mājām
- Plakāti vai informācijas dēļi par ātro modi, apmaiņas ētiku un apģērbu kopšanu
- Līmlapīņas un pildspalvas apģērbu stāstīšanai (“Kāpēc man tas patika” utt.)
- Vārda zīmītes moderatoriem
- Atspirdzinājumi (pēc izvēles)

35. ATTĒLS / SWAP PRAGUE / 2022

SESIJAS GAITA:

1. SVEICIENS UN KONTEKSTS/KĀPĒC MAINĪTIES? (20 MIN)

1. Sāciet ar sirsnīgu iepazīstināšanu un grupas reģistrēšanos.
2. Atvērtas diskusijas tēmas:
3. Kāpēc cilvēki pērk vairāk apģērbu, nekā viņiem nepieciešams?
4. Kā tendences un spiediens ietekmē mūsu garderobes?
5. Kas notiek ar apģērbu, ko vairs nevalkājam?
6. Sniedziet galvenos faktus par:
7. Pārprodukcijas un tekstilizstrādājumu atkritumu radītās vides izmaksas
8. Kā apģērbu apmaiņa palīdz pagarināt apģērbu kalpošanas laiku un samazināt pieprasījumu pēc jauniem apģērbiem
9. Apmaiņa kā klimata taisnīguma un sabiedrības rūpju akts
10. Iepazīstiniet ar vadlīnijām taisnīgai un cieņpilnai apmaiņai:
11. Atnesiet tīras, kvalitatīvas drēbes
12. Paņemiet tikai to, kas jums nepieciešams un patīk
13. Katram priekšmetam ir vērtība – emocionāla vai materiāla

2. SAGATAVOŠANĀS DALĪŠANAI/IESTATĪŠANA (30 MIN)

1. Dalībnieki palīdz sagatavot maiņas zonu:
2. Sašķirot un izvietot apģērbus pēc veida vai izmēra
3. Uzrakstīt birkas vai līmlapiņas iecienītākajiem priekšmetiem ar piezīmēm, piemēram, "Kāpēc man patika šis apģērba gabals" vai "Vislabāk sader ar..."
4. Piešķirt "maiņas žetonus", pamatojoties uz to, cik priekšmetu katrs cilvēks atnes
5. Koordinatori palīdz:
6. Sakārtot telpu aicinošā un vienlīdzīgā veidā
7. Atbildēt uz jautājumiem par apģērba stāvokli un ētiku
8. Izcelt īpašus priekšmetus ar stāstiem
9. Papildu aktivitāte:
10. Izveidot "Remonta vai pārveidošanas" stūrīti, ko apvienot ar redzamiem labošanas rīkiem un padomiem

3. APMAIŅAS LAIKS! – IZPĒTI, SAVIENOJIES, PĀRNĒSĀ (90 MIN)

1. Atver apmaiņas kabīni un ļauj dalībniekiem izpētīt apģērbu savā tempā.
2. Veiciniet sarunas par:
3. Garderobes stāstiem un emocionālu pieķeršanos apģērbam
4. Apzinātu patēriņu un pašizpaušmi
5. No kurienes nāk apģērbs un kas to ražo
6. Moderatori uztur enerģiju, atbalsta godīgu apmaiņu un sniedz norādījumus jaunpienācējiem.
7. Pēc izvēles: Uzaiciniet vietējo dīdžeju, atskaņošanas sarakstu vai vieglas uzkodas, lai radītu viesmīlīgu atmosfēru.
8. Radošas iedvesmas stacijas:
9. "Uzrakstiet mīlestības zīmīti savam jaunajam tērpiem"
10. "Ja šis apģērba gabals varētu runāt, kādu stāstu tas stāstītu?"
11. Modes patiesības kabīne: Dalieties savās domās par ātro modi, izmantojot līmlapiņas vai video

4. APVIEŅOJĒTIES UN PĀRDOMĀJIET – APĢĒRBU PĀRVALKŠANA KĀ PRETESTĪBA (30 MIN)

1. Sanāciet aplī, lai pārrunātu un pārdomātu pieredzi.
2. Diskusijas rosinājumi:
3. Kas jūs pārsteidza apmaiņas pasākumā?
4. Kāda bija sajūta, kad kaut ko atdeva vai paņēma mājās?
5. Kāda izskatītos pasaule, ja vairāk cilvēku apmainītos, nevis pirktu jaunas lietas?
6. Pēc izvēles rakstiskas pārdomas:
7. "Šī apmaiņa lika man justies..."
8. "Es to nēsāšu ar lepnumu, jo..."
9. "Nākamreiz es padomāšu divreiz, pirms..."

PAPILDUS UZDEVUMS PĒC IZVĒLES:

1. Organizējiet turpmāku semināru par stila veidošanu, otrreizēju pārstrādi vai tekstila labošanu
2. Aiciniet audzēkņus uzsākt regulāru "Apmaiņas aplī" vai pop-up pasākumu sēriju savā kopienā
3. Kopīgojiet jauno tērpu fotogrāfijas ar grupas hashtagu (piem., #RewearRevolution vai #SwapZlin).

4. NODAĻA PĀRDOMĀS

KAD UN KĀ MODE PĀRSNIEDZ ESTĒTIKU
UN KĻŪST PAR POLITISKU VAI
AKTĪVISTISKU?

KĀDOS VEIDOS VIETĒJIE APRŪPES AKTI,
PIEMĒRAM, APĢĒRBU REMONTA
PULCIŅI, APĢĒRBU APMAIŅA VAI
TRADICIONĀLĀS TEKSTILIZSTRĀDĀJUMU
PRAKSES, VAR VEICINĀT GLOBĀLAS
SARUNAS PAR ILGTSPĒJĪBU UN
TAISNĪGUMU?

KURAS KAMPAŅAS, KUSTĪBAS VAI
ORGANIZĀCIJAS VADA MODES
AKTĪVISMU VIETĒJĀ UN GLOBĀLĀ
MĒROGĀ? NOSAUCIET PIEMĒRUS UN
PĀRDOMĀJIET TO IETEKMI.

PĀPILDUS RESURSI

1. Slow Factory Foundation – Climate justice through education and fashion
2. Craftivist Collective – Gentle protest through craft and creativity
3. Save Your Wardrobe – App for clothing care and mindful consumption
4. All Walks Beyond The Catwalk – Campaign for diversity in fashion
5. Ni En More – Art, fashion, and activism in Mexico
6. Slow Fashion Movement – Global campaign to slow down fashion
7. Fashion and Resistance – Slow Factory – Course on fashion as activism
8. Labour Behind the Label – Workers' rights in global fashion
9. Ethical Consumer – Fashion Guide – Ethical ratings of fashion brands
10. Eco-Age – Sustainability consultancy and activism hub
11. Redress – Hong Kong NGO reducing fashion waste

5. NODAĻA

NEFORMĀLĀS IZGLĪTĪBAS IZPĒTE UN LĒNĀ MODE

KĀPĒC PAR
MODI MĀCĀS
VISUR?

KĀPĒC MĀCĪŠANĀS PAR MODI NOTIEK VISUR

Modes izglītība nenotiek tikai klasēs. Tā plaukst darbnīcās, kopienu centros, aktivistu pulciņos, tiešsaistes apmācībās un savstarpējā pieredzes apmaiņā. Šajā nodaļā aplūkota neformālās izglītības loma izpratnes, prasmju un rīcības veidošanā par ilgtspējīgu un ētisku modi. Tajā uzsvērts, kā kopienas vadīta mācīšanās, radoša prakse un stāstu stāstīšana kalpo kā spēcīgi transformācijas instrumenti. Sākot ar pašdarba darbnīcām un remonta kafejnīcām un beidzot ar jauniešu projektiem un mākslinieku kolektīviem, neformālās telpas padara ilgtspējību pieejamu, praktisku un dod iespēju.

Šajā nodaļā ir aplūkoti:

KAS IR NEFORMĀLĀ IZGLĪTĪBA UN KĀPĒC TĀ IR SPĒCĪGA TELPA LĒNĀS MODES MĀCĪBĀM?

KĀ MODES IZGLĪTĪBA VAR NOTIKT ĀRPUS SKOLĀM, IZMANTOJOT KOPIENAS, DARBNĪCAS, DIGITĀLĀS PLATFORMAS UN AKTĪVISMU?

KURAS ORGANIZĀCIJAS UN VIETĒJĀS INICIATĪVAS IR VADOŠĀS NEFORMĀLĀS MODES IZGLĪTĪBAS JOMĀ PASAULĒ UN VIETĒJĀ MĒROGĀ?

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2 & 4 & 5 & 6

KĀ JŪS DEFINĒTU NEFORMĀLO IZGLĪTĪBU UN KĀ TĀ ATŠKIRAS NO FORMĀLĀS IZGLĪTĪBAS?

MUDINA IZGLĪTOJAMOS DEFINĒT NEFORMĀLO
IZGLĪTĪBU SAVIEM VĀRDIEM, PALĪDZOT VIŅIEM
PĀRDOMĀT SAVU IZPRATNI PAR ŠO JĒDZIENU.

KĀDAS NEFORMĀLĀS IZGLĪTĪBAS METODES, JŪSUPRĀT, IR EFEKTĪVAS, LAI MĀCĪTU CILVĒKIEM PAR LĒNO MODI?

MUDINA IZGLĪTOJAMOS APSVĒRT DAŽĀDAS
NEFORMĀLĀS IZGLĪTĪBAS PIEEJAS, PIEMĒRAM,
SEMINĀRUS, KOPIENAS GRUPAS VAI TIEŠSAISTES
RESURSUS, LAI POPULARIZĒTU LĒNO MODI.

IEPRIEKŠĒJO
ZINĀŠANU
PĀRBAUDE

IZPRATNE PAR MĀCĪBU KONTEKSTU MODES IZGLĪTĪBĀ

37. ATTĒLS / WTF APMĀCĪBA / 2025

Modes izglītība nenotiek tikai skolās vai universitātēs. Tā notiek daudzās telpās, klasēs, sabiedriskos centros, tiešsaistes platformās, darbnīcās un ikdienā. Lai veidotu iedarbīgu izglītības pieredzi lēnās modes un ilgtspējas kontekstā, ir būtiski izprast dažādus mācīšanās veidus: formālo, neformālo un ikdienējo izglītību.

Apzinoties mijiedarbību starp šiem mācīšanās veidiem, pedagogi un pārmaiņu veidotāji var izstrādāt iekļaujošākas un efektīvākas pieejas izglītībai ilgtspējības jomā. Īpaši modes nozarē, kas ir cieši saistīta ar kultūras identitāti un ikdienas uzvedību, izglītībai ir jāpaplašina ārpus tradicionālajām klasēm, iekļaujot radošās, digitālās un kopienas vides, lai patiesi veicinātu pārmaiņas.

FORMĀLĀ IZGLĪTĪBA

Formālā izglītība attiecas uz strukturētu, institucionalizētu mācīšanos, kas notiek skolās, koledžās un universitātēs. Tā parasti ir balstīta uz mācību programmu, tiek vērtēta un tās rezultātā tiek iegūta atzīta kvalifikācija (UNESCO, 2012; Colley, 2003). Modes jomā tas ietver dizaina, tekstila vai modes uzņēmējdarbības programmas, kurās izglītojamie attīsta tehniskās kompetences, pētniecības prasmes un dizaina prasmes. Tomēr formālajai izglītībai dažkārt var būt grūti sekot līdzi diskusijām par vides un sociālā taisnīguma jautājumiem, jo īpaši tad, ja mācību programmas veido tradicionālās modes nozares normas (Thomas, 2020).

NEFORMĀLĀ IZGLĪTĪBA

Neformālā izglītība ir organizēta un mērķtiecīga mācīšanās, kas notiek ārpus formālās izglītības sistēmas. Tā bieži ir elastīga, orientēta uz skolēniem un pielāgota konkrētām sociālajām vai kopienas vajadzībām (Rogers, 2004). Lēnās modes kustības piemēri ir semināri par otrreizēju pārstrādi, apģērbu apmaiņu, remonta kafejnīcas un šūšanas nodarbības, ko vada NVO vai vietējie kolektīvi. Tādas organizācijas kā Fashion Revolution, Redress un Slow Factory rada neformālās izglītības iespējas, kas dod iespēju indivīdiem savienot kritisko domāšanu ar praktisku radošu praksi (Fashion Revolution, 2022; Slow Factory, 2024).

NEOFICIĀLĀ IZGLĪTĪBA

Neoficiālā izglītība ir mācīšanās, kas notiek ikdienā, bez strukturētiem mērķiem, novērtēšanas vai sertificēšanas. Tā ir spontāna, pašvadīta un bieži vien kultūras, plašsaziņas līdzekļu vai vienaudžu tīklu starpniecība (Colley, 2003). Šāda veida mācīšanās bieži vien ir neredzama, bet spēcīga. Tā veido patērētāju uzvedību, attieksmi pret modi, pašizpausmes un identitātes idejas. Neformālā mācīšanās ir arī telpa, kurā daudzi jaunieši pirmo reizi saskaras ar idejām par ilgtspēju vai pretestību ātrās modes kultūrai, vai nu izmantojot sociālo mediju tendences, piemēram, "apgērba atkārtošānu", sekojot ētiskiem influenceriem, iepērkoties no otrās rokās Vinted, vai skatoties tādas modes dokumentālās filmas kā The True Cost (Brydges, 2019).

MĀCĪŠANĀS PIEREDZES STRUKTURĒŠA NA LĒNĀ MODĒ

Neformālās izglītības kontekstā, veidojot semināru vai mācību stundu lēnā modē, runa ir ne tikai par zināšanu nodošanu, bet arī par telpas radīšanu dialogam, kritiskai apziņai (Freire, 1970) un pārveidojošai mācīšanai (Mezirow, 1997). Šāda pieredzē, vērtībās un pārdomās sakņota mācību pieredze veicina izpratni par sistēmisko netaisnību modes industrijā un dod iespēju dalībniekiem iztēloties un kopīgi radīt alternatīvas.

PEDAGOĢISKĀ PAMATOJUMA IZPRATNE

Neformālā izglītība ir brīvprātīga, mērķtiecīga un bieži vien ar līdzdalību, tā apvieno formālās izglītības struktūru ar neformālās mācīšanās personisko nozīmīgumu (Rogers, 2004). Ilgtspējīgas modes kontekstā neformālā izglītība ļauj veicinātājiem:

- Izglītojamo dzīves pieredze un zināšanas par kultūru.
- Veicināt sociālo un vides atbildību.
- Veicināt sadarbības un praktiskas pieejas, kas savieno veidošanu ar jēgu.

Lēnā mode ir ideāls temats neformālajai izglītībai, jo tā apvieno ētiku, radošumu, identitāti un sistēmisko domāšanu. Gan stāstot stāstus, gan labojot, gan apmainoties ar apģērbiem, dalībnieki pievēršas modei kā kultūras un politiskai praksei, nevis tikai komerciālai.

IZGLĪTĪBAS VĒRTĪBAS PRAKSĒ

- Līdzāģentūra: Izglītojamie un pasniedzēji ir zināšanu līdzautori.
- Starpkulturālisms: Atzīt daudzveidīgo amatniecības mantojumu un remonta tradīcijas.
- Ekosociālā izpratne: Uzsvars uz sistēmu pārmaiņām un kolektīvo atbildību.
- Iemiesto joms: Izmantot izgatavošanas un materiālās prakses, lai veicinātu dziļāku izpratni.

SEMINĀRA IZVEIDE: PEDAGOĢISKĀ SISTĒMA

Efektīva neformālās mācīšanās nodarbība parasti notiek saskaņā ar ciklisku procesu, kas ir vērsts uz skolēnu un atbilst pieredzes mācīšanās teorijai (Kolb, 1984):

- Pieredze/ Iesaistīt izglītojamos ar praktisku vai radošu darbību, kas ir būtiska un pieejama (piemēram, apgērba labošana, garderobes stāstu izpēte).
- Refleksija/ Veicināt kritiskas sarunas par to, ko viņi darīja un novēroja, kādas emocijas vai atmiņas radās? Kādi sistēmiski jautājumi parādījās?
- Konceptualizācija/ Ieviest teoriju, kontekstu vai globālās un vietējās saiknes (piemēram, ātrās modes piegādes ķēdes, postkoloniālā tekstilrūpniecības vēsture, darba apstākļi).
- Piemērošana/ Atbalstiet skolēnus iztēloties vai plānot, kā viņi rīkosies personīgi, sociāli vai politiski (piemēram, organizēs apgērba apmaiņu, remontēs vairāk lietu, dalīsies zināšanās ar citiem).

38. ATTĒLS / WTF APMĀCĪBA / 2025

EDU AKTIVITĀTE 7

MĀCĪT VIENU, SASNIEGT DAUDZUS – MĀCĪŠANĀS AR LĪDZBIEDRIEM LĒNĀ MODĒ

NODARBĪBAS ILGUMS:

90–120 minutes (adjustable 90–120 minūtes (pielāgojams atkarībā no grupas lieluma un dziļuma).

MĀCĪBU IZDEVUMI:

- 1 & 2 & 4 & 5 & 6

KONKRĒTI MĀCĪBU IZDEVUMI:

- Izprast savstarpējās un neformālās izglītības vērtību modes jomā
- Pārdomāt personīgās prasmes vai pieredzi, ko varētu nodot citiem
- Iegūt pārliecību, kā veicināt īsus mācību momentus grupai
- Praktizēt mikro semināra vai mini nodarbības strukturēšanu
- Izveidot izpratni par iekļaujošām, līdzdalības un uz skolēnu vērstām metodēm.

NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI:

- Flipchart vai liels papīrs
- Marķieri, pildspalvas, zīmodziņi, zīmītes
- Nodarbības/semināra plānošanas veidnes (nodrošina vadītājs)
- Rokasgrāmata: Neformālās izglītības principi (piemēram, uz skolēnu vērsta, līdzdalības princips)
- Pēc izvēles: priekšmeti vai apģērbi iedvesmai
- Piekļuve ziniem, rīku komplektiem, remonta rokasgrāmatām vai vizuāliem ieteikumiem.

MĒRĶAUDITORIJA:

Jaunieši vai pieaugušie (vecumā ~16+), kas iesaistīti:

- Jauniešu vai vides organizācijas
- Modes, tekstila vai dizaina izglītība
- Kopienas mākslas un ilgtspējas telpas
- Aktīvistu grupas vai vietējās remonta/amatniecības iniciatīvas vai NVO
- Ideāli piemērots tiem, kas jau interesējas par lēno modi vai jau ir ieguvuši zināšanas par to un vēlas dalīties tajās ar citiem, izmantojot mācības, darbnīcas vai publiskus pasākumus.

39. ATTĒLS / WTF APMĀCĪBA / 2025

1. KAS IR MĀCĪŠANĀS? (15–20 MIN.)

Sāciet ar pārdomām:

- Kur un kā jūs esat iemācījies kaut ko vērtīgu par modi ārpus skolas?
- Kas jums iemācīja kaut ko tādu, kas mainīja jūsu domāšanu par apģērbu?
- Kas padara labu pasniedzēju vai vienaudžu izglītotāju?

Facilitators iepazīstina ar neformālās izglītības pamatjēdzieniem, tostarp tās mērķiem, īpašībām un stiprajām pusēm (īsa, interaktīva saruna vai vizuāls pārskats).

2. NO IZGLĪTOJAMĀ LĪDZ IZGLĪTOTĀJAM (30 MIN)

Grupas prāta vētra:

- Kādas zināšanas, prasmes vai pieredze mums ir, kas varētu palīdzēt citiem?

Pēc tam dalībnieki izvēlas vienu ideju vai prasmi, ko viņi varētu iemācīt citiem 5–10 minūšu laikā; piemēri varētu būt šādi:

- Kā piešūt pogu vai aiztaisīt rāvējslēdzēju
- Paskaidrot, kas ir ātrā mode
- Runāt par kultūras tērpiem vai stāstu stāstīšanu ar apģērba palīdzību
- Demonstrēt, kā organizēt apģērbu apmaiņu
- Izveidot “mīļākā priekšmeta stāsta” brīdi

Izmantojiet veidni, lai ieskicētu savu mini nodarbību:

- Tēma vai prasme
- Nepieciešamie materiāli
- Kam tas paredzēts
- Soļi vai struktūra
- Kā aicināt piedalīties.

3. MĀCĪBU PRAKSE (30–40 MIN)

Dalībnieki apvienojas pāros vai veido nelielas grupas, lai izmēģinātu savu ideju atbalstošā vidē. Veiciniet atgriezenisko saiti par:

- Skaidrība
- Iesaistīšanās
- Iekļaujamība
- Laika grafiks

Atzīmējiet centienus un veiciniet jautājumus vai grupas diskusiju.

4. NOSLĒGUMA PĀRDOMAS (10–15 MIN)

Diskusijas rosinājumi:

- Kas bija aizraujošs vai grūts mācīšanās?
- Kā mēs varam viens otru atbalstīt, lai vairāk mācītos, balstoties uz sabiedrību?
- Kāda veida telpas ir nepieciešamas, lai nodotu zināšanas un prasmes?

Aiciniet audzēkņus izvirzīt nelielu darbības mērķi (piemēram, iemācīt to draugam, vadīt sesiju vietējā pasākumā, vadīt kopā ar kolēģi).

5. NODAĻA PĀRDOMĀS

KĀ MĀCĪŠANĀS NEFORMĀLĀ VIDĒ,
PIEMĒRAM, DARBNĪCĀS, KOPIENAS
PROJEKTOS VAI SOCIĀLAJOS
PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻOS, VEIDO JŪSU
IZPRATNI PAR MODI, IDENTITĀTI UN
ILGTSPĒJU CITĀDI NEKĀ SKOLĀ VAI
UNIVERSITĀTĒ?

KĀDAS PRASMES, VĒRTĪBAS VAI
ZINĀŠANAS ESAT IEGUVUŠI, IZMANTOJOT
NEFORMĀLĀS VAI IKDIENĒJĀS MĀCĪŠANĀS
PIEREDZI SAISTĪBĀ AR MODI (PIEMĒRAM,
DIY, PĀRSTRĀDE, MĀCĪŠANĀS NO
VIENAUDŽU GRUPAS, BRĪVPRĀTĪGAIS
DARBS)? KĀ ŠĪ PIEREDZE IETEKMĒ JŪSU
MODES IZVĒLI VAI NĀKOTNES VĒLMES?

KĀPĒC IR SVARĪGI NODOT PRASMES UN
ZINĀŠANAS PAR ILGTSPĒJĪGU MODI ĀRPUS
TRADICIONĀLAJĀM KLASĒM?

PAPILDU RESURSI

1. Fashion Revolution – Fashion Open Studio
2. Fibershed – Localised textile education & community-building
3. Redress – Educational resources and circular design programmes
4. TR Aid – Clothes reuse, education, and workshops in the UK
5. Remake – Ambassador programme & global learning actions
6. The OR Foundation – Education and research in Kantamanto Market, Ghana
7. Slow Factory – Open Edu platform on climate and fashion justice
8. Common Objective (CO) – Open-access sustainable fashion learning hub
9. Clean Clothes Campaign – Workshops, campaigns, and educational materials

N O S L Ē G U M S

“Wear the Future” mācību komplekts aicina pedagogus, jaunatnes darbiniekus un pārmaiņu veidotājus no jauna izdomāt, kā mēs mācām, mācāmies un rīkojamies, ņemot vērā modes radītās steidzamās vides un sociālās problēmas. Piecās nodaļās mācību komplekts pēta savstarpēji saistītās ātras modes problēmas, sākot no pārprodukcijas un ekspluatācijas līdz pārmērīgam patēriņam un kultūras izdzēšanai, vienlaikus uzsverot apzinātas, kolektīvas un radošas rīcības spēku. Mēs redzam, ka mode ir kas vairāk nekā apģērbs – tā ir globāla sistēma, kas atspoguļo miljoniem cilvēku vērtības, darbu un identitāti. Lai mainītu modi, vispirms mums tā ir jāizprot. Un, lai to saprastu, mums ir vajadzīga iekļaujošāka, kritiskāka un spēcīgāka izglītība gan klasēs, gan ārpus tām.

Šajā mācību komplektā iekļautie pasākumi un pārdomas ir izstrādātas tā, lai atbalstītu elastīgu mācīšanos, kas balstīta gan teorijā, gan darbībā. Neatkarīgi no tā, vai jūs organizējat kopienas apģērbu apmaiņu, vadāt debates par ES politiku vai pētāt, ko nozīmē “pārvilkt”, nevis izmest, katra nodarbība attīsta apzinātas pilsonības un iesaistītas mācīšanās prasmes. Šis rīku kopums jo īpaši veicina neformālo izglītību kā spēcīgu metodi ne tikai zināšanu, bet arī vērtību, aģentūras un sadarbības gara attīstīšanai.

Tā kā klimata krīze padziļinās un nevienlīdzība modes jomā saglabājas, mums ir nepieciešams vairāk pedagogu, kas ir gatavi uzdot sarežģītus jautājumus, kopīgi radīt risinājumus un dot iespēju jauniešiem vadīt pāreju uz taisnīgāku modes sistēmu.

Ļaujiet “Wear the Future” kļūt par jūsu ceļvedi, resursu un iedvesmas avotu, jo ikviens seminārs, diskusija un saruna var izraisīt noturīgas pārmaiņas. Kopīgi nēsāsim savas vērtības, dalīsimies zināšanās un iedomāsimies jaunu modes nākotni.

AVOTU SARAKSTS

- Anner, M. (2020). Research on global supply chains and labour conditions.
- Bick, R., Halse, A., & Ekenga, C. C. (2018). "The global environmental injustice of fast fashion." *Environmental Health*.
- Black, S. (2012). *The Sustainable Fashion Handbook*.
- Bourdieu, P. (1979). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*.
- Brooks, A. (2015). *Clothing Poverty: The Hidden World of Fast Fashion and Second-hand Clothes*.
- Brydges, T. (2019). Commentary on informal learning and sustainable fashion behaviours.
- Clark, H. (2008). *Slow + Fashion: An Oxymoron – or a Promise for the Future? Fashion Theory*.
- Clean Clothes Campaign. Research on labour rights and gender-based discrimination.
- Colley, H., Hodkinson, P., & Malcolm, J. (2003). *Informality and Formality in Learning: A Report for the Learning and Skills Research Centre*.
- Dunne, L., Hope, S., & Jordan, M. (2021). *Fashion activism and sustainability discourse*.
- Ellen MacArthur Foundation. Various reports on circular fashion and textile waste.
- European Commission. Labour rights enforcement and supply chain oversight.
- European Environment Agency. (2022). *Textiles and the Environment: The Role of Design in Europe's Circular Economy*.
- Fashion Revolution. (2022, 2023). Campaign materials and global reports.
- Fletcher, K. (2010). *Slow Fashion: An Invitation for Systems Change*.
- Fletcher, K., & Tham, M. (2019). *Earth Logic: Fashion Action Research Plan*.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the Oppressed*.
- Hawley, J. M. (2021). *Fashion, citizenship, and global supply chains*.
- International Labour Organization (ILO). Reports on labour rights, wages, and forced labour.
- Mezirow, J. (1997). *Transformative Learning: Theory to Practice*.
- Mihaylov, N. L., & Perkins, D. D. (2015). *Local environmental activism and place-based identity*.
- Morris, M., & Hitchings, R. (2023). *Labour, Design, and Climate Justice in Fashion*.
- Remake. (2022). Campaign reports and educational initiatives.
- Rogers, A. (2004). *Non-formal Education: Flexible Schooling or Participatory Education?*
- Simmel, G. (1904). *Fashion*. *International Quarterly*.
- Slow Factory. (2024). *Educational programming and resources for sustainable fashion*.
- Thomas, D. (2020). *Fashionopolis: The Price of Fast Fashion and the Future of Clothes*.
- UK Government. (2021). *Fixing Fashion: Clothing Consumption and Sustainability* (Environmental Audit Committee report).
- UN Climate Change. Data on the fashion industry's carbon footprint.
- UN Environment Programme. Reports on water use in the fashion industry.
- UN Women. Reports on gender inequality in garment production.
- UNESCO. (2012). *International Standard Classification of Education (ISCED)*.
- UNICEF. Reports on child labour in global supply chains.
- Walk Free Foundation. *Global Slavery Index* and related reports on modern slavery.
- Wilson, E. (2003). *Adorned in Dreams: Fashion and Modernity*.

ATBALSTĪTĀJI

AUTORI

Fashion Revolution Czech Republic

- Martin Beneš, MA, BA (Hons), PGCE (M), MSET
- BcA. Roman Častulík, MA

Youth Progress

- Alexandra Šebestová
- David Zajaroš
- Barbora Stará

Wear The Future mentoringa darbinieki

Alessandra Capillo

Anđela Jevtović

Andrea Libanori

Angelina Matjusenoka

Anja Petković

Artis Adilevics

Bernardo Lopes

Camilla Ghioni

Davide Pio Pecoraro

Giorgia Varisano

Hakan Akkaya

Illia Kuritsyn

Ines Tasić

Jānis Burmeisters

João Santos

Laura Vital

Letícia Carneiro

Maša Antonijević

Milutin Lađević

Romāns Bažanovs

Tetiana Holub

Tomás Lopes

Tural Sultanli

Valters Duplinskis

Veronika Bulířová

Yelyzaveta Dykan

Projekts “Wear the Future” tiek finansēts no Eiropas Savienības līdzekļiem. Tomēr paustie uzskati un viedokļi ir tikai autoru viedokļi un ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Čehijas Nacionālās aģentūras izglītībai un pētniecībai viedokli. Ne Eiropas Savienība, ne finansējuma piešķirējs nav atbildīgi par tiem.

YOUTH PROGRESS

Funded by
the European Union